

”Du är nog fruktansvärt dum i huvudet, helt ärligt”

En studie som analyserar åsiktsextremism och diskussionskvalitet på
sociala medier

Anna Ingman

Statskunskap med
masskommunikation
Pro gradu

Handledare: Kim Strandberg

Fakulteten för samhällsvetenskaper
och ekonomi

Åbo Akademi
Vasa, 2019

Abstrakt

Författare: Anna Ingman	Årtal: 2019
Arbetets titel: ”Du är nog fruktansvärt dum i huvudet, helt ärligt” En studie som analyserar åsiktsextremism och diskussionskvalitet på sociala medier.	
Opublicerad avhandling för magisteravhandling i statskunskap med masskommunikation.	Sidantal 61
Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi.	
<p>Abstrakt:</p> <p>Näthat, radikala åsikter och felaktig information förekommer alltmer på sociala medier. En bidragande orsak är att man enkelt kan hitta likasinnade på internet och samtidigt undvika motstridiga åsikter. När man enbart diskuterar med likasinnade kan individernas åsikter polariseras och i värsta fall radikaliseras. Avhandlingen baseras på den deliberativa demokratin och framför allt de allvarliga problem som kan uppstå när likasinnade diskuterar i så kallade isolationsbubblor.</p> <p>Studiens syfte är att analysera skillnaden mellan när likasinnade och olikasinnade diskuterar sinsemellan på Facebook. De centrala frågeställningarna är om diskussioner bland likasinnade på sociala medier visar fler tecken på radikala åsikter och extremt diskussionsklimat, samt om diskussionerna blir mer extrema över tid i jämförelse med de diskussioner där olika åsikter representeras. Materialet är taget från två åländska Facebookgrupper och metoden kvantitativ innehållsanalys används för att kunna svara på frågeställningarna.</p> <p>Resultatet visar att diskussioner mellan olikasinnade överraskande nog visar fler tecken på radikala åsikter och blir även mer extrema över tid än när likasinnade diskuterat med varandra.</p>	
Nyckelord: deliberativ demokrati, gruppolarisering, åsiktsextremism, likasinnade, diskussion	
Handledare: Kim Strandberg	

Innehållsförteckning

1	Introduktion	4
1.1	Tematik	5
1.2	Syfte och frågeställning	6
1.3	Avhandlingens disposition.....	7
2	Referensram	8
2.1	Deliberativ demokrati.....	8
2.1.1	Deliberativ demokrati på internet.....	11
2.2	Enklavdeliberation	14
2.2.1	Enklavdeliberation på internet	17
2.3	Gruppolarisering.....	20
2.3.1	Gruppolarisering på internet	22
2.3.2	Tidigare forskning om gruppolarisering	23
2.4	Sammanfattning av referensramen	25
3	Metod och material	26
3.1	Val av metod	26
3.1.1	Alternativt tillvägagångssätt	27
3.2	Val av material	28
3.2.1	Avgränsning	29
3.2.2	Urvalsstrategi	29
3.2.3	Eventuell problematik med valet av material.....	32
3.3	Operationalisering	32
3.3.1	Formvariabler	32
3.3.2	Innehållsliga variabler	33
3.4	Undersökningens uppbyggnad.....	37
3.5	Validitet och reliabilitet	37
3.6	Sammanfattning	38
4	Resultat	39
4.1	Diskussionernas kvalitet	39
4.2	Diskussionernas utveckling över tid	45
4.3	Sammanfattning av resultat.....	48
5	Diskussion	49

Litteraturförteckning.....	52
Internetreferenser	58
Bilaga 1 – Kodbok	59

Figurförteckning över tabeller

Tabell 1. Definition och exempel på hövlighet.....	35
Tabell 2. Definition och exempel på ohövlighet.....	35
Tabell 3 Ton på diskussion	40
Tabell 4 Inläggets hövlighet.....	41
Tabell 5 Inläggets ohövlighet.....	41
Tabell 6 Skribentens argumentation.....	42
Tabell 7 Inläggets interaktioner.....	43
Tabell 8 Diskussionernas utveckling över tid	46

1 Introduktion

Näthat och radikala åsikter hör numera till det vardagliga livet, människor skriver förhastade och extrema kommentarer på internet och på sociala medier (Bjurwald, 2013). Även falsk information sprids ständigt via sociala medier, vilket gör att människor slutligen skapar en förvrängd syn på verkligheten (Sunstein, 2017). Sunstein menar att människor som lever i en välfungerande demokrati inte kan gömma sig i informationsbubblor där det enbart förekommer åsikter som liknar deras egna. Sanningen är att dagens demokrati går mot en riktning där människor själva väljer att undvika motstridiga åsikter, vilket gör att diskussionerna blir ensidiga och förstärker fördomar (Sunstein, 2017).

Terrorist- och hatgrupper skapas när likasinnade enbart diskuterar med varandra (Sunstein, 2017). Grupperna har länge rekryterat personer via internet och sociala medier där deras dagliga verksamhet består av att förespråka olika konspirationsteorier samt lära ut hur man tillverkar bomber. De använder sociala medier för att inspirera och rekrytera de som Sunstein kallar för ”ensamvargar” (2017, s. 236). Likasinnades diskussioner på internet är en stor fara för demokratins framtid och människor får det svårt att skilja på den fysiska och virtuella världen (Bjurwald, 2013).

På internet kan vi enkelt anknyta till personer som delar våra idéer och intressen (Strandberg, Grönlund, & Himmelroos, 2019). Speciellt Facebook har blivit ett populärt forum där likasinnade lätt kan hitta varandra. I slutet på 2017 hade Facebook över 2,2 miljarder månatligt aktiva användare (Schmidt, Zollo, Scala, Betsch, & Quattrociocchi, 2018). Människor diskuterar med likasinnade varje dag både fysiskt och på internet, men när motstridiga åsikter inte tas i beaktande kan gruppolarisering och extremism uppstå, vilket Sunstein (2009) menar att i värsta fall kan resultera i våld och terrorism.

På internet sprids dessutom felaktig information, även kallad falska nyheter (från engelskans *fake news*) snabbt. Information som kan vara svår eller helt och hållet omöjlig att stoppa och korrigera. Dessa isolationsbubblor, som Sunstein kallar *echochambers* på engelska (ungefär: ekokammare), leder till att människor får en

förvriden verklighetsuppfattning och kan vara skadligt för ett samhälle och demokratin. Några exempel där isolationsbubblor och felaktig information har påverkat samhällen var när en stor andel osäkra väljare röstade för brexit. Ett annat exempel är det amerikanska presidentvalet 2016 när Donald Trump valdes (Sunstein, 2017, s. 11).

Forskare har främst fokuserat på hur likasinnades diskussioner utvecklas i fysisk form men forskning på hur dessa diskussioner formas på internet och sociala medier finns dessvärre inte i lika stor utsträckning. Den här avhandlingen handlar om diskussioner på sociala medier som är ett växande nätverk där människor från olika delar i världen samlas och diskuterar.

1.1 Tematik

Den deliberativa demokratiteorin, även kallad samtalsdemokrati, har som yttersta mål att förbättra ett samhälle genom kommunikation. I ett deliberativt samtal är utgångspunkten att medborgare med olika åsikter ska mötas, diskutera och tillsammans fatta beslut som gynnar samtliga deltagare (Sunstein 2002; Chambers 2003; Lindell 2015). Kommunikation anses därför vara en av de viktigare hörnstenarna i en demokrati där den deliberativa demokratin understryker allas rätt till lika värde (Fishkin, 1991). Dock uppstår ibland diskussioner där åsikterna före deliberationen inte är tillräckligt varierande. Diskussioner likasinnade emellan kommer i denna avhandling även att benämnas enklavdeliberation, som betonar diskussioner vars innehåll saknar avvikande åsikter eller där motstridig information undviks (Sunstein, 2002; Grönlund, Herne, & Setälä, 2015; Lindell, 2015). Problematiken med att likasinnade enbart diskuterar med varandra är att gruppen under diskussionens gång kan bli mer extrem eller radikal. Detta fenomen kallas för gruppolarisering och kan i allra värsta fall leda till våldsamma handlingar. Gruppolarisering sker när en grupp likasinnade diskuterar sinsemellan och stärker de attityder och åsikter som råder i gruppen från början. Gruppen får alltså tillsammans mer extrema åsikter än vad en individuell medlem skulle få ensam (Sunstein 2002; 2017; Grönlund et al., 2015, s. 997).

Att kommunicera och diskutera med likasinnade har blivit betydligt enklare i och med internets och de sociala mediernas utveckling. Bland annat Sunstein (2002; 2017) har varit bekymrad över hur gruppolarisering kan uppstå och spridas på internet. På olika söktjänster och sociala medier kan människor numera filtrera den information de anser intressant och samtidigt undvika motstridiga åsikter. Enligt Sunstein ger internet en bra grund för att extremism ska frodas. Likasinnade hittar varandra lätt och kan utan störningsmoment diskutera fritt. Att personer med liknande åsikter upprepade gånger diskuterar med varandra och tillsätter varandra i en extremare position bidrar till en större fragmentering i samhället (Sunstein, 2017, ss. 76–77).

1.2 Syfte och frågeställning

Jag är intresserad av att undersöka hur naturligt förekommande diskussioner på sociala medier utvecklas och tar form med särskild fokus på polarisering och extremisering. Att internetdiskussioner radikaliserar kan få negativa konsekvenser och myndigheter har stött på problem med hur de praktiskt ska övervaka de diskussioner som spårat ur (Bjurwald 2013, 15). Det blir ständigt enklare att hitta likasinnade på internet. Därför kommer jag inom ramen för denna avhandling att empiriskt undersöka huruvida diskussioner på internet bland människor med liknande åsikter uppvisar tecken på åsiktsextremism. Syftet är att analysera skillnaden mellan likasinnades diskussioner och diskussioner där olika åsikter är representerade. Samtidigt som jag analyserar skillnaden mellan dessa olika diskussionsformer ska jag också undersöka ifall diskussionerna blir mer extrema under deliberationens gång.

Det finns även en hel del forskning kring gruppolarisering utförd av Sunstein (2002; 2007; 2009; 2017) och bland annat Grönlund, Herne och Setälä (2015) har gjort liknande studier. Forskarna jämförde oliksinade och likasinnades diskussioner med varandra, men fann inga signifikanta tecken på gruppolarisering. Däremot analyserade forskarna enbart fysiska samtal, men betar sig diskussionsdeltagare likadant på internet och sociala medier?

Motivet till att undersöka diskussioner på internet är främst att det saknas tidigare forskning på naturligt förekommande internetdiskussioner (Wojcieszak & Mutz, 2009) och de studier som liknar denna har oftast varit experimentella där deltagarna är

medvetna om att deras åsikter analyseras av en utomstående part, alltså forskaren. En viktig empirisk fråga är om diskussioner likasinnade emellan på sociala medier leder till gruppolarisering. Syftet är alltså att undersöka om det förekommer någon större skillnad gällande polarisering i diskussioner likasinnade emellan jämfört med diskussioner mellan olikasinnade personer. Ämnet är aktuellt och dagligen publiceras näthat och extrema kommentarer på internet (Bjurwald, 2013).

Därför är de centrala frågeställningarna som behandlas i denna studie följande:

1. Uppvisar diskussioner bland likasinnade på sociala medier fler tecken på radikala åsikter och extremt diskussionsklimat i jämförelse med diskussioner där personer har olika åsikter?
2. Blir diskussioner bland likasinnade mer extrema under diskussionens gång till skillnad från diskussioner där personer har olika åsikter.

1.3 Avhandlingens disposition

För att kunna undersöka om diskussioner på sociala medier visar tecken på radikala åsikter samt om diskussionerna blir mer extrema över tid behövs en redogörelse för varför människor uttrycker åsiktsextremism. Följande kapitel (kapitel två) inleds med tidigare forskning om den deliberativa demokratin, enklavdeliberation och gruppolarisering. Eftersom denna studie fokuserar på diskussioner på sociala medier presenteras även hur dessa tar sig uttryck i diskussioner på internet och sociala medier. I kapitel tre presenteras valet av metod och material samt undersökningens uppbyggnad. I operationaliseringen ges direkta exempel på de kommentarer som analyserats. I kapitel fyra presenteras avhandlingens resultat och i det sista kapitlet förs en slutdiskussion.

2 Referensram

Avsikten med detta kapitel är att komma fram till hur fenomenet gruppolarisering uppstår och varför skribenter uttrycker åsiktsextremism. Därför börjar kapitlet med en allmän redogörelse över vad deliberativ demokratiteori är, det vill säga en normativ teori som innefattar en modell genom vilken demokratiska beslut fattas primärt genom diskussion. Trots den deliberativa demokratimodellens goda intentioner finns det ändå en risk för oönskade bieffekter. Enklavdeliberation är en sådan oönskad bieffekt där deliberationen inte anses vara jämlik i den meningen att människor av olika bakgrund deltar. Slutligen presenteras gruppolarisering, vilket kan uppstå när personer i en deliberation inte representerar olika åsikter och deras åsikter blir mera extrema vid deliberationens slut än de var före diskussionen (Grönlund, Herne, & Setälä, 2015). Eftersom denna avhandling fokuserar på diskussioner på sociala medier avslutas respektive kapitel med empirisk forskning kring fenomenen på internet och sociala medier.

2.1 Deliberativ demokrati

Grundtanken i den deliberativa demokratiteorin är att förbättra samhällen genom att medborgare samlas för att tillsammans fatta beslut som gynnar alla (Lindell, 2015, s. 5). För att ett samhälle ska kunna vara demokratiskt krävs några separata förutsättningar. Premisserna för en demokrati är politisk jämlikhet, förbud mot förtryckarregim och deliberation (Fishkin, 1991, s. 29). Fishkin (1991, s. 36) menar att deliberation till och med är den viktigaste förutsättningen i en fungerande demokrati, vilket understryker samtalets och kommunikationens betydelse i ett demokratiskt samhälle. Samtalets och kommunikationens roll i en demokrati är att tydliggöra, reda ut och reflektera över olika åsikter mellan personer (Fishkin, 1991; Lindell, 2015).

Inom den deliberativa demokratin, som även är känd som samtalsdemokrati eller diskussionsdemokrati, understryks behovet av diskussion och dialog mellan människor i ett samhälle (Premfors & Roth, 2004, s. 8). Inom denna normativa teori sätter man alltså stort fokus på själva samtalsprocessen, men det finns vissa kriterier som behöver uppfyllas för att den ska fungera optimalt ur demokratisk synvinkel. Idealet är att personer som representerar olika åsikter tillsammans ska fatta ett beslut genom att rationellt diskutera frågan innan beslutet tas. Denna typ av diskussion kallas

för deliberation (Chambers, 2003). Forskare har inte lyckats komma överens om en enskild definition för begreppet (Mendelberg, 2002), men Chambers (2003, s. 309) förklarar deliberation så här:

”Debatt och diskussion där syftet är att nå förnuftiga och välinformerade åsikter, genom att deltagarna granskar sina preferenser i ljuset av ny diskussion, ny information och yrkanden gjorda av andra deltagare. Även om konsensus inte behöver vara det ultimata målet med deliberation och deltagarna förväntas driva sina egna intressen, karakteriseras deliberation av ett övergripande intresse för resultatets legitimitet (förstått som beaktande av alla som berörs av beslutet).”¹

Inom alla samhällen skapas dagligen otaliga deliberativa grupper som diskuterar olika sakfrågor (Sunstein, 2002; Mendelberg, 2002). Syftet med deliberation är att genom vältänkta argument fatta ett gemensamt beslut som är gynnsamt för samtliga deltagare i diskussionen (Chambers, 2003). Lindell (2015, ss. 28–40) har sammanfattat några centrala punkter som borde ingå i ett deliberativt samtal. Idealet för en deliberation är att genom argumentation, inklusion, jämlikhet och reflektion hitta en lösning på ett givet problem. En viktig faktor är således att samtliga deltagare är engagerade, eftersom likgiltighet kan skapa störningsmoment i diskussionen. Med jämlikhet avses att alla har rätt till lika långa framföranden av argument och att samtliga deltagare har samma värde. Som deltagare i en deliberativ diskussion ska man bemötas lika oberoende av kön, intellektuell nivå eller ledarskapsförmåga (Lindell, 2015, ss. 35–37). I varje deliberation går deltagarna successivt igenom alla argument och reflekterar över dessa. Själva argumentationen är därför viktig i en deliberativ diskussion eftersom alla argument som förs fram i en deliberation ska jämföras och utvärderas. Det argument som väger tyngst och kan accepteras av samtliga deltagare utgör det slutliga beslutet. I ett deliberativt samtal sätter man därför ofta upp regler för att kunna skapa ett öppet och pålitligt diskussionsklimat (Lindell, 2015, ss. 5–6).

Den deliberativa demokratiteorins grundläggande syfte var att öka legitimiteten i en demokrati. Samma tankesätt och fokus finns fortfarande, men bland annat Mendelberg (2002, s. 152) menar att den deliberativa demokratin är svår att genomföra i praktiken. Han hävdar att de verkliga deliberativa diskussionerna enbart kan äga rum i mindre

¹ Översättning av Lindell (2015, 22)

grupper, bestående av upp till tjugo personer, vilket idealet egentligen är ämnat för. Deliberativa samtal kan dessutom vara tidskrävande och medborgare kan behöva uppoffra fritid för att kunna delta i diskussionerna (Lindell, 2015, s. 21). I syfte att nå upp till en deliberativ demokratisk verklighet och analysera effekten av teorin, arrangerar forskare så kallade deliberativa *mini-demos*. Deltagarna består då ofta av frivilliga, slumpmässigt eller strategiskt utvalda individer (Lindell 2015, s. 52). Chambers (2003) hävdar att den deliberativa demokratiteorin har gått från att vara ett teoretisk påstående till en mera realistisk verklighet.

När medborgare inkluderas i beslutsfattandeprocesser vidgas deras syn på politik och det egna samhället. Studier visar att medborgare kan bli mera engagerade och aktiva i medborgarfrågor, vilket kan få deras ursprungliga åsikter att förändras (Mendelberg, 2002; Fishkin, He, Luskin, & Siu, 2010). Deliberation kan peka ut nya sätt att tänka kring en politisk sakfråga. Samtidigt som människor skapar en förståelse för att det finns varierande åsikter skapas även en öppenhet och empati för andra personer i gruppen. När individen kan vidga sina vyer och respektera motargument ökar även kvaliteten hos de egna argumenten. Om allt fler beslut skulle ske genom deliberation menar Mendelberg (2002) att samhällets sociala kapital skulle öka, eftersom besluten då kunde anses vara politiskt legitima.

Den deliberativa teoretikern Habermas (1996) har framhållit möjligheten att deliberation kan omvandla individer till bättre demokratiska medborgare. En enskild medborgare kan före deliberation inte göra en konsekvent uppställning av politiska idéer. Däremot kan en deliberativ överläggning underlätta deras utveckling, eftersom deliberation kräver att man delar med sig av sina egna intressen och behov, som andra i sin tur ska acceptera och respektera.

Deliberativ demokratiteori är således en normativ teori som inkluderar olika tillvägagångssätt där samhällen kan förbättra sin demokrati genom diskussion. Precis som att en demokrati ska utgå ifrån medborgarna, vill samtalsmodellerna inom den deliberativa demokratin inkludera dem i offentliga debatter. Med hjälp av teorin undersöker man kritiskt argumentens kvalitet, substans och rationalitet, samtidigt som man kritiserar de institutioner som inte lever upp till en normativ standard. Enligt Mendelberg (2002, s. 181) är deliberation ett politiskt ingripande som efter enhälliga

regler verkar fungera särskilt bra på frågor som berör objektiva sanningar. Forskare menar att teorin, i sig, är mera rättvis och bokstavligen mera demokratisk än de realistiska demokratimodellerna (Chambers 2003, ss. 307–309; Mendelberg, 2002).

Sammanfattningsvis förväntas deliberation leda till empati mellan gruppmedlemmarna och man får en bredare förståelse för människors intressen genom en jämlik, öppen och ömsesidig diskussion med motiverade argument. Resultaten från en deliberation medför även andra fördelar. Till exempel blir medborgarna mera upplysta om sina egna behov och få ta del av andras erfarenheter. De klarar dessutom bättre av att lösa problem och konflikter, blir mera engagerade i politik och kan på så sätt uppfatta sitt politiska system som mer legitimt (Mendelberg 2002). Deliberativa diskussioner äger dagligen rum inom organisationer, på arbetsplatser, i skolor och där människor möts. Diskussioner förs även ständigt inom politiska partier samt via media. Sunstein (2002) vill kalla dessa diskuterande grupper för deliberativa grupper. Speciellt på internet tenderar allt fler personer att diskutera med varandra i olika forum och på sociala medier.

2.1.1 Deliberativ demokrati på internet

Sedan internets uppkomst har plattformen förväntats förbättra den politiska diskussionen, särskilt diskussionsgrupper på olika nätforum (Papacharissi, 2004, s. 260; Wojcieszak & Mutz, 2009, s. 40; Gimmmler, 2001). Senare fanns det lika höga förhoppningar på de verktyg som erbjuds via sociala medier (Hampton, Shin, & Lu, 2016). Termen deliberation på internet (på engelska: *online deliberation*) är en bred term som kan syfta på alla typer av diskussioner på internet. Även om det finns omstridda tankar om hur själva regelverket kring en deliberation på internet ska se ut, ska diskussionen generellt innehålla den deliberativa demokratins fyra grundpelare, det vill säga att diskussionen är jämlik och inkluderande samt att deltagarna är respektfulla och reflekterar kring varandras argument (Eilders & Friess, 2015; Strandberg & Grönlund, 2018).

Det deliberativa idealet till trots är forskare ändå medvetna om att en stor del av kommentarerna på internetforum är negativa där människor ofta skriver ohövlighet eller respektlöst (Strandberg, 2008, s. 85). Även Papacharissi (2004, ss. 267–268) håller

med om att det råder brist på hövlighet inom de nätbaserade diskussionerna. Enligt henne kan hövlighet och generell artighet värderas som indikatorer för ett funktionellt demokratiskt samhälle, där speciellt hövligheten alltid varit ett krav för det deliberativa samtalet (Papacharissi, 2004, s. 260). När människor vill uttrycka känslor och eventuell aggressivitet skriver de ofta offensiva och meningslösa kommentarer. I de flesta fall publiceras då innehåll med förhastade åsikter istället för genomtänkta och ändamålsenliga argument. Diskussioner på internet innehåller ofta förolämpningar, där målet är att förödmjuka personer med motsatta åsikter.

En annan bidragande faktor till det ökade näthatet är möjligheten att uttala sig anonymt. Enligt Tolkin (2013, s. 8) sker det en betydande förändring inom det deliberativa klimatet på internet då allt fler diskussionsmedlemmar väljer att uttrycka sig anonymt och den fysiska skribenten förblir okänd. Medlemmarna är antingen helt anonyma eller använder pseudonymer, vilket innebär att skribenten istället använder sig av ett slags signum på internet som inte kan kopplas till personens riktiga identitet.

På internet finns flera lättillgängliga möjligheter för politiskt engagemang, vilket skiljer sig från de traditionella deltagandekanaler som sker i fysisk form. Personer som inte tidigare varit engagerade har via internet fått en chans att träda fram (Gibson, Lusoli, & Ward, 2005, s. 578). Price (2009, s. 37) menar att, att diskutera på internet, istället för ansikte mot ansikte, kunde vara mera användbart i deliberativa syften. Fördelar med att diskutera på nätet är att personer inte behöver mötas fysiskt och att man har en större anonymitet på internet. Dessutom kan deliberation på internet vara mera jämlikt, eftersom deltagarna inte kan döma andra personer utifrån social status (Price, 2009, s. 43). Man måste förlita sig på textbaserade argument istället för att påverkas av vokala ljud, ansiktsuttryck och kroppsspråk, något som Price menar underlättar ett öppet diskussionsklimat med utbyte av kontroversiella åsikter. Dagens teknologi gör det möjligt för geografiskt utspridda personer att samtala, vilket ger deliberationen en större räckvidd och ökad representation. Dessutom kan det vara en ekonomisk fördel att deliberera på internet (Price, 2009, s. 42).

Min (2007, s. 1375) har däremot ifrågasatt om diskussioner på internet någonsin kan bli verkligt deliberativa. Han får stort medhåll av Strandberg (2008, ss. 84–85), vars studie indikerar att deliberativa ideal i diskussioner på internet sällan uppfylls.

Strandberg kunde till exempel bevisa att i mindre än 20 procent av de analyserade diskussionerna kom deltagarna fram till ett gemensamt beslut. Forskaren hävdar att det är relativt lätt att ta emot information på internet, vilket sänker tröskeln för medborgarna att lära sig mera om samhället. När medborgarna blir informerade om offentliga angelägenheter är de därmed mera benägna att bli aktiva i samhällsfrågor. Internet möjliggör en tvåsidig kommunikation, vilket kan stärka och förbättra kontakten mellan medborgare och beslutsfattare (Strandberg, 2008, s. 73).

Hampton, Shin och Lu (2016) har undersökt politiska diskussioner på sociala medier närmare och hur de påverkar den fysiska deliberationen utanför internet. Även om förhoppningarna var att diskussioner på sociala medier skulle bidra till en bättre politisk insikt, kunde forskarna bevisa det motsatta. Enligt Hamtons et al. (2016, s. 1102) studie kan diskussioner på sociala mediesidor ha en direkt och negativ inverkan på det verkliga deliberativa samtalet. Att deliberera via sociala medier kan även i vissa fall leda till en tystnadsspiral, vilket förklaras närmare i delkapitel 2.3, och på så sätt förhindra politisk diskurs.

Utifrån Strandbergs studier (2008, s. 82) verkar det finnas två diskussionstyper på internet. Antingen är de korta, livlösa och har en låg intensitet alternativt är de långa, intensiva och livliga. Han menar att de långa diskussionerna som uppstår naturligt på internet skulle kunna ha potential att följa ett deliberativt mönster, eftersom det visade sig att många diskussioner är jämlika och att forumen har en varierad fördelning av ämnen. Däremot kan det vara svårt för deltagarna att hålla sig till det ämne som var diskussionens ursprungliga syfte. Skribenterna har dessutom en benägenhet att byta samtalsämne mitt i diskussionen. Diskussionsdeltagarna reflekterar inte över andras åsikter och de tar heller inte ansvar över de synpunkter som de själva publicerar (Strandberg, 2008, s. 85).

Bland annat Strandberg och Grönlund (2018) menar att det finns en rad effekter, både positiva och negativa, som kan uppstå i en deliberation på internet. Internetdiskussioner kan bland annat medföra tillit hos andra deltagare och förändra deras ursprungliga attityder (Eilders & Friess, 2015; Grönlund & Strandberg, 2012) samt öka deltagarnas effektivitet och deras vilja att delta i politiken (Min, 2007). Det finns ett par effekter som kan uppstå från naturligt förekommande diskussioner.

Enklaver är ett exempel som förklaras närmare i nästa delkapitel – ett fenomen som lätt uppstår på sociala medier där de kan växa och formas (Sunstein, 2017, s. 86). Som internetanvändare kan man enkelt söka upp personer som har liknande värderingar, vilket både underlättar och förstärker möjligheten att samla de som delar åsikter även om de är geografiskt spridda (Papacharissi, 2004, s. 268; Sunstein 2007, s. 53).

2.2 Enklavdeliberation

Den deliberativa demokratin har som mål att med hjälp av diskussioner förbättra demokratiska processer. En av deliberationens nyckelfunktioner är att deltagarna har konkurrerande åsikter (Grönlund et al., 2015, s. 996) och kan visa respekt, öppenhet och empati för varandra. Dessvärre förekommer diskussioner som inte klarar av att följa deliberativa riktlinjer och som enligt Mendelberg (2002) till och med kan medföra bakslag. Enklavdeliberation är en av deliberationens bieffekter och avser en diskussion där en viss åsikt har stor majoritet bland deltagarna eller där alla är av samma åsikt. När en övervägande del av diskussionsdeltagarna till exempel består av ett kön, en etnicitet eller någon annan specifik grupp anses dessa deltagargrupper också höra till enklavdeliberation (Sunstein, 2002; Lindell, 2015). Definitionen av denna typ av diskussion nämndes för första gången i Mansbridges (1994, s. 63) studie (Grönlund et al., 2015; Lindell, 2015). När det inte förekommer motstridiga åsikter i en diskussion använder bland annat Sunstein (2002; 2007; 2009; 2017) tillsammans med andra forskare det engelska uttrycket *enclave deliberation*. Än så länge finns det inget svenskspråkigt begrepp för när grupper av enklaver diskuterar men Lindell (2015, s. 66) har direkt översatt termen och kallar det för enklavdeliberation. I dag används begreppet ofta när likasinnade personer diskuterar med varandra (Grönlund et al., 2015, s. 996).

Att personer med liknande åsikter delibererar anses per definition inte vara en del av den deliberativa demokratin, eftersom en nödvändig utgångspunkt i en deliberation är att åsikterna ska vara tillräckligt varierande. Till exempel Thompson (2008, s. 502) menar att om personer före deliberation har liknande åsikter och argument är det omöjligt att fullfölja ett deliberativt mönster eftersom motsatta åsikter inte finns representerade. Sunstein (2002, s. 186) påstår däremot att enklavdeliberation tillhör den deliberativa demokratin eftersom också likasinnade personer kan ha olika

uppfattningar om och perspektiv på den gemensamma åsikten. Dessutom skulle det vara problematiskt om alla meningsskiljaktigheter skulle mätas innan en deliberation påbörjas.

Faktum är att de flesta diskussioner som uppstår av sig själva i samhället sker i enklaver. Enligt Mutz (2006) har individer en tendens att söka sig till personer som har liknande åsikter och tankar. En viktig orsak är att människor vill undvika eventuella konflikter med personer vars åsikter är avvikande och därför kan det vara tryggare att diskutera med likasinnade, som samtidigt kan bekräfta de egna åsikterna. Mutz hävdar att detta kan vara en bidragande faktor till att kommunikation mellan åsiktsgränserna numera sker i ringare omfattning. Taber och Lodges (2006) forskning kan också bevisa att man är mera villig att tro på de argument och upplysningar från personer som delar ens åsikter än personer med avvikande åsikter.

Sunstein (2002; 2007) ifrågasätter dock hur en demokrati skulle se ut om människor enbart lyssnade, diskuterade och pratade med likasinnade personer. Det är viktigt att likasinnade personer får utrymme för deliberation, men det är minst lika viktigt att se till att medlemmarna i de berörda grupperna inte isoleras från att kommunicera med personer som har andra åsikter. I dessa sammanhang finns det en stor risk för att åsikterna polariseras och blir mer extrema än vad de initialt var, eftersom individerna enbart hör argument som stöder deras egna åsikter (Grönlund et al., 2015, s. 998). Detta fenomen kallas för gruppolarisering och förklaras ytterligare i delkapitel 2.3.

Mutz (2006, s. 133) hävdar att enklaver kan spela en distinkt fördelaktig roll i det politiska samhället, där mera tillbakadragna människor får en chans att träda fram. Sunstein (2000, s. 105) menar till exempel att dessa tillbakadragna personer ofta har en lägre status i samhället. Personer som delibererar med likasinnade kan uppleva att de lättare kan framföra sina åsikter, utan att behöva vara rädd att bemöta motargument. Det finns därför en stor chans att enklavdeliberation resulterar i polarisering, men även positiva följder kan uppstå från en diskussion av denna typ. Det är till exempel tack vare enklavdeliberation som slaveriet upphörde, de mänskliga rättigheterna blev fler samt att kvinnor fick mer inflytande i samhället (Sunstein 2007, s. 76). Även Mansbridge (1994, s. 63) förespråkar att demokratin kunde gynnas av enklaver som

fritt får diskutera och på så sätt utveckla de egna åsikterna. I likasinnade grupper vågar deltagare uttrycka sina åsikter utan att riskera att bli kritiserad eller avvisad.

För att undersöka sambandet mellan enklavdeliberation och åsiktpolarisering arrangerade Grönlund et al. (2015) ett deliberativt mini-demos. Forskarnas hypoteser var att deliberation i likasinnade, - alternativt olikasinnade grupper leder till åsiktpolarisering samt att deliberation i likasinnade, - alternativt olikasinnade grupper förstärker kognitiva fel. Totalt 207 medborgare deltog i experimentet där deltagarna antingen var för eller emot immigration. Beroende på vilken åsikt deltagarna hade om immigration, delades de in i tre separata grupper, likasinnade emot immigration, likasinnade för immigration samt en blandad grupp där åsikterna var blandade. Forskarna hittade inga systematiska mönster av gruppolarisering i de likasinnade diskussionsgrupperna. Åsikterna blev heller inte mera extrema i de likasinnades diskussioner där deltagarna var emot immigration. Experimentet visade snarare ha en motsatt effekt, där de likasinnade deltagarna blev mera för immigration istället för emot. Forskarna fann däremot en viss åsiktsförändring i en av grupperna, där samtliga deltagare var för immigration. Deltagarna fick ökad kunskap av varandra och blev därför ännu mera för immigration. Dock bör det poängteras att Grönlund et al. (2015) hade i sitt experiment strikta diskussionsregler samt aktiv moderering, vilket kan förklara att diskussionerna inte radikaliserades.

Sammanfattningsvis kan enklavdeliberation definieras som en form av deliberation som sker mer eller mindre i isolerade grupper, där likasinnade människor talar för det mesta enbart med varandra. Enklavdeliberation kan leda till en förstärkning av kognitiva fel, vilket betyder att partiska eller felaktiga uppfattningar bekräftas (Sunstein, 2007, ss. 140–143). En potentiell fara med enklavdeliberation, speciellt på internet, är att falsk information kan sprida sig snabbt. En annan stor risk är att när likasinnade diskuterar kan de skapa ett överdrivet förtroende till varandra, vilket i slutändan kan leda till extremism, förakt för andra och till och med kriminalitet (Sunstein, 2007, ss. 11–12).

2.2.1 Enklavdeliberation på internet

I och med internets snabba utveckling har användarna numera möjlighet att filtrera den information som finns tillgänglig. Facebook har blivit ett centralt forum som används dagligen av människor världen över. På Facebook skapar man personliga profiler där de kan publicera information om sig själva och sin vardag. Man kan också lägga till vänner, både personer som man träffat fysiskt och personer som man enbart har en anknytning till via internet. Facebookanvändarna kan även gilla olika sidor, som skapas av till exempel företag, organisationer eller rörelser (Sunstein, 2017, s. 2). På internet och via de sociala medietjänsterna kan man alltså fritt välja vilken typ av information man vill rikta in sig på och samtidigt dölja de uppgifter som man inte finner intressanta (Sunstein, 2007; 2017).

Precis som fysiska diskussioner som leder till enklavdeliberation kan även gruppdiskussioner på internet visa tendens på homogenitet (Wojcieszak & Mutz, 2009, s. 42). När människor använder sociala medier för att enbart ta emot information som intresserar dem kan deras förståelse för det övriga samhället påverkas. Många använder till exempel Facebook för att läsa nyheter eller ta åt sig ny information. Detta inkluderar även de aktualiteter som ens vänner publicerar och Sunstein (2017, s. 2) menar att användarna allt för ofta fokuserar på vännernas distinkta synvinkel på ämnet. De likasinnade individerna som användarna har en anknytning till på Facebook kan således leda personerna vidare till diskussioner och ämnesområden där motstridiga åsikter inte finns synliga, och på så sätt formas enklaver på sociala medier.

Att enklaver enkelt formas på sociala medier ser Sunstein som ett allvarligt problem. En stor bidragande faktor till problemet är att sociala medietjänster använder algoritmer som anpassar innehållet till användarnas individuella preferenser (Sunstein, 2017; Spohr, 2017). Det betyder i praktiken att tjänster som Facebook handplockar oändliga mängder information från användarna. Eftersom att de har kännedom om vilka sidor användarna gillar, vilken typ av information de läser samt vad likasinnade personer gillar kan de framföra ett nytt och skräddarsytt innehåll. Tjänsten visar alltså enbart sådan information som användarna vill se och kan på så sätt hänvisa till sidor som enbart används av likasinnade och som i sin tur kan förstärka individernas åsikter (Sunstein, 2017). Även söktjänsterna, som till exempel Google, sparar personers

informationssökningar för att senare kunna ge ett mer personligt och individuellt resultat i framtida sökningar. Beroende på vilken information olika individer har sökt tidigare kommer deras sökresultat att variera även om de använder samma sökord (Bjurwald, 2013, s. 105).

Det är dock inte bara de sociala medietjänsterna som gör det lättare för enklaver att utvecklas. Även användarna själva kan vägleda andra genom att lägga till en eller flera så kallade hashtaggar i en publicering. Enligt *Svenska Akademiens ordlista* (2015) betyder ordet hashtag ”ord i twittermeddelande e.d. som föregås av ett speciellt tecken (#) och därmed är sökbart”. I dag kan man även lägga till och söka hashtaggar på andra sociala medier som Facebook eller Instagram. Hela idén med hashtaggar är att samla liknande information på ett och samma ställe. Genom att söka på en hashtag får man genast upp ett stort antal objekt som kan intressera, övertyga och även bekräfta läsaren. Hashtaggar används till exempel för att sprida idéer, upplysningar och produkter men även felaktiga fakta (Sunstein, 2017, s. 4). Att enklaver kan formas med hjälp av hashtaggar kan också resultera i handlingar. Kampanjer som #metoo och #blacklivesmatter är exempel på hashtaggar som format människors agendor världen över (Yang & Pfister, 2018; Sunstein, 2017, s. 154).

Att sociala medier fungerar som en inkörsport till grupper av enklaver kan enligt Sunstein (2017) få allvarliga konsekvenser. För närvarande finns det rikligt med internetbaserade diskussioner, som ofta består av enklavsamtal. Dessa samtal kan ha negativa effekter genom att åsikterna polariseras eller radikaliseras (Sunstein, 2009; Strandberg et al., 2017). Enligt Sunstein (2002; 2009) kan en grupp som består av likasinnade människor polariseras när åsikterna efter diskussion är mer extrema. Detta är något som speciellt kan ske på internet, där de flesta människor tenderar att diskutera politik med likasinnade individer.

I en finländsk studie, gjord av Strandberg, Grönlund och Himmelroos (2019), ifrågasattes ifall gruppolarisering uppstår från likasinnade nätdiskussioner lika uppenbart som när deltagarna delibererar i fysisk form. Totalt 187 personer delades upp i två olika kategorier: de som var negativt inställda till det svenska språket i Finland och de som var positivt inställda till minoritetsspråket. Hälften av diskussionerna följde deliberativa normer, medan andra hälften fick diskutera fritt utan

regler. En tredjedel av deltagarna diskuterade på internet. Forskarna kom fram till att polarisering sker i lika stor grad när likasinnade diskuterar på internet som i fysisk form. De kunde också bevisa att diskussionsregler kunde förhindra att gruppolarisering sker. Tänkbara svagheter med studien är att de personer som diskuterade via internet använde webbkameror, mikrofoner och text. Detta kan liknas vid att deliberera i fysisk form eftersom deltagarna i denna studie både kunde höra och se varandra med hjälp av teknologin.

Wojcieszak och Mutzs (2009, ss. 46–47) studie fokuserar på internets potential att sammankoppla individer från olika ursprung med olika åsikter. Forskarna kunde bevisa att när likasinnade diskuterar politik på internet förstärks deras åsikter. Speciellt politiska, etniska och religiösa gruppdiskussioner tenderar att vara mer homogena. Personer som diskuterade i samtalsgrupper ämnade för fritidsaktiviteter hade olika åsikter men i dessa grupper hade man samtidigt svårt att komma överens. Tidigare forskning om nätbaserade enklavssamtal är främst experimentell och det råder brist på studier som analyserat naturligt förekommande nätdiskussioner (Wojcieszak & Mutz, 2009).

Sammanfattningsvis kan man konstatera att resultaten av enklavssamtal kan vara fördelaktiga, skapa samhällsdebatter och förändra människors attityder. De allvarigare problemen med diskussioner likasinnade emellan uppstår när de isoleras, främst på internet, och avvikande åsikter ignoreras. Enklavdeliberation kan medföra flera nackdelar, men i denna studie fokuserar jag enbart på gruppolarisering, dvs. ett fenomen som kan uppstå när motstridiga åsikter inte tas i beaktande och deltagarnas åsikter blir mera extrema än de var före diskussion (Sunstein, 2017; Spohr, 2017).

2.3 Gruppolarisering

Sunstein (2002, s. 176) påtalar att tidigare forskning om deliberativ demokrati inte tagit fasta på de konsekvenser som kan uppstå från en deliberation och specifikt de negativa effekter som diskussioner likasinnade emellan kan skapa. Individer som ständigt lever i enklaver kan genom deliberation med likasinnade vara ett eventuellt hot mot social stabilitet eller social fragmentering och kan i värsta fall även begå våldsamma handlingar. Sunstein (2002; 2007; 2009; 2017) är en framstående forskare inom ämnet gruppolarisering som är en bieffekt av diskussioner likasinnade emellan. Hans definition på begreppet gruppolarisering lyder "...members of a deliberating group predictably move toward a more extreme point in the direction indicated by the members' predeliberation tendencies" (Sunstein, 2002, s. 176). Det betyder alltså att gruppolarisering sker när enbart likasinnade diskuterar med varandra utan att uppmärksamma motsägande åsikter och det blir förutsägbart att deras åsikter blir mer extrema än före deliberation.

Gruppolarisering lär vara ett av de mest robusta mönster man hittat inom diskussioner vars syfte är att fatta ett beslut, och samma mönster framkommer i samhällen världen över och i olika sammanhang (Sunstein 2002, s. 177). De första iakttagelserna av gruppolarisering som fenomen framkom i slutet av 1960-talet i Moscovici och Zavallonis (1969) socialpsykologiska studie (refererad i Lindell, Strandberg, Himmelroos, & Grönlund, 2019) och gruppolarisering anses vara den mest undersökta bieffekten av deliberationer likasinnade emellan (Lindell, 2015, s. 68). Enligt Sunstein (2002) är begreppet gruppolarisering missvisande eftersom det inte behöver betyda att gruppmedlemmarna internt i gruppen förflyttar sig mot olika poler, utan att individerna tillsammans genom diskussion förflyttar sig till en mera extrem position.

Det finns tre mekanismer som beskriver uppkomsten av gruppolarisering som fenomen där den första betonar gruppociala faktorerers inverkan på människors beteende. Individer i gruppen kan bete sig på olika sätt för att accepteras av de övriga medlemmarna. De strävar efter att bibehålla sitt rykte och sin självuppfattning med avsikt att framträda som fördelaktiga i gruppen (Sunstein, 2017, s. 73). Noelle-Neumanns (1993) teori om den så kallade tystnadsspiralen, (på engelska *the spirale of silence*) förklarar hur människor uttrycker sig annorlunda för att undvika utanförskap.

Individer tenderar att undanhålla åsikter om de känner att de tillhör en minoritet i diskussionsgruppen. Istället tystar de sig själva, är lyhörda och justerar sin egen position så den överensstämmer med den dominerande åsikten i gruppen.

Den andra bidragande faktorn till gruppolarisering är övertygande argument och information. Redan att individen överhuvudtaget accepterats av gruppen är ett tecken på lyckad övertygelse som slutligen leder till att individens åsikt blir i linje med gruppens. Här inkluderas även det faktum att antalet motargument är begränsade eller icke-existerande. Den slutliga mekanismen bakom gruppolarisering, som Sunstein anser vara den mest intressanta, betonar det starka sambandet mellan förtroende, extremism och bekräftelse av andra. Människor har sällan en tydlig åsikt i många sakfrågor, inklusive politiska frågor, vilket leder till att de förblir neutrala. Det är inte förrän människor vinner förtroende av andra medlemmar som de blir mer säkra och extrema i sina synpunkter. När individen är självsäker i sin åsikt kan hen förflytta sig till en mera dominerande position och övertyga övriga osäkra medlemmar, vilket i sin tur hjälper gruppens interna åsikter att bli mera extrema. På gott och ont kan de också radikaliseras, även om gruppens resultat i sig inte är radikalt (Sunstein 2009, s. 178; 2017, ss. 73–75).

Det värsta tänkbara scenariot är enligt Sunstein när människor som redan har extrema åsikter träffar likasinnade med samma typ av åsikter. Resultatet av en sådan diskussion kan leda till våld och till och med terrorism. Däremot måste det noteras att gruppolarisering alltid jämförs med gruppens interna åsikter före och efter diskussionen, och inte i förhållande till andra utomstående grupper (Sunstein, 2009). Sunstein (2017, s. 75) förklarar att gruppolariseringen kommer att öka avsevärt och bli mer extrem om människor ser sig själva som en del av gemenskapen där de visar solidaritet med varandra och skapar en egen gruppidentitet.

Myers och Lamm (1975) menar att man kan se ett starkt samband mellan gruppens åsikter före och efter deliberation. Sunstein (2009, ss. 15–17) förklarar vidare att man till och med kan förutspå vilken riktning åsikterna utvecklas i när likasinnade delibererar. Man mäter åsikterna före deliberation och om medelvärdet till exempel är över hälften på en tiogradig skala kommer medelvärdet att stiga snarare än att sjunka.

Det samma gäller om åsikterna före deliberation är under hälften på skalan. Då är det troligt att medelvärde av gruppens åsikter sjunker efter deliberation.

Ännu finns det ingen forskning som visar att fria och naturliga diskussioner mellan likasinnade kan hindra gruppolarisering, men till exempel Strandberg et al. (2019) menar att polarisering kan undvikas om man lägger upp regler för diskussionen och följer deliberativa normer. Strandberg et al. (2019) bevisar att gruppolarisering i slutändan leder till ett polariserat diskussionsklimat i hela samhället, vilket för närvarande kan bevisas i många västerländska demokratier. Därför bör diskussionsregler och moderering användas om målet är en balanserad dialog. Sammanfattningsvis kan man konstatera att gruppolarisering är en produkt av begränsade motargument där deltagarna tar hänsyn till det egna ryktet och får sina åsikter bekräftade. Man vill bli socialt accepterad av gruppen och justerar sin åsikt så den passar in med majoritetens värderingar.

2.3.1 Gruppolarisering på internet

Gruppolarisering på internet är ett faktum (Sunstein, 2017, s. 76). När människor enbart diskuterar med likasinnade blir deras åsikter förstärka och kan till och med radikaliseras (Sunstein, 2009, s. 81). Redan i början av millennieskiftet var bland andra Sunstein (2002, s. 185) bekymrad över gruppolariseringens spridning på internet. Femton år senare menar han att man tydligt kan se hur gruppolariseringen utvecklats i olika forum och på sociala medier (Sunstein, 2017). Det största problemet med att diskutera på internet är att individer kan finna mer radikala versioner av de egna åsikterna. En stor bidragande faktor till gruppolariseringens vanliga förekomst på internet är möjligheten till filtrering och att man enkelt finner det man söker.

Sunstein (2017, ss. 76–77) vill klargöra att internet tillför en bra grund för extremism att frodas eftersom likasinnade människor hittar varandra lättare och mera frekvent, ofta utan att motstridiga åsikter tas i beaktande. Att individer upprepade gånger diskuterar med likasinnade och sätts i en mer extrem position bidrar till en hög grad av fragmentering i samhället. Människor har ursprungligen inte fastställda åsikter som skiljer sig alltför mycket från varandra, men beroende på vad de läser och iakttar kommer deras åsikter att förändras och flyttas i respektive riktning, det vill säga att

medborgarnas åsikter polariseras och deras åsikter dras ifrån varandra åt motsatta argumentpoler. En annan konsekvens av gruppolarisering på internet är den stora spridningen av falsk och felaktig information som kan skapa förvirring.

De senaste åren har så kallade *fake news* (falska nyheter) och effekten av de sociala mediernas filterbubblor blivit allt viktigare i både akademisk och offentlig diskurs (Spohr, 2017). Under det amerikanska presidentvalet 2016 spred sig falska nyhetsartiklar om kandidaterna över hela världen. Totalt 115 falska artiklar som var till Donald Trumps fördel delades över 30 miljoner gånger på Facebook, i jämförelse med Hillary Clintons 41 artiklar som delades 7,6 miljoner gånger (Allcott & Gentzkow, 2017, s. 212). Enligt Allcott och Gentzkow beror antalet delningar på de sociala medietjänsternas algoritmsystem. Ser man på Wang, Yang och Xis (2018) studie kan man även konstatera att effekten av argumentens volym och tron på rykten har ett signifikant samband med spridningen av falsk information. Genom att se detta samband blir också motiven för produktion och distribution av falska nyheter tydlig (Sunstein, 2007, s. 69).

Som Sunstein (2009, s. 178; 2017, ss. 73–75) påstår förblir människor neutrala i de sakfrågor där de inte har en tydlig åsikt, vilket också betyder att falsk information lättare påverkar dem. Att falsk information blomstrar har enligt Sunstein (2007) två olika orsaker. För det första kan de som producerar falskt nyhetsinnehåll marknadsföra det enkelt och kostnadseffektivt via reklamplattformar som Facebook och Google. Det andra är att sociala medier inte begränsar mediebolag eller företag från att publicera valfritt material. I praktiken betyder det att individer enbart stöter på sakfrågor och marknadsföring som kan skapa en förvrängd syn på olika sakfrågor.

2.3.2 Tidigare forskning om gruppolarisering

Yardi och Boyd (2010) är några av få som närmare undersökt hur gruppolarisering uppenbarar sig på sociala medier. De analyserade livliga diskussioner på Twitter. Den specifika diskussionen handlade om abort, efter att en känd abortläkare vid namn George Tiller blivit mördad 2009. Genom att analysera nästan 1 500 svar som de hittade med hjälp av en specifik hashtag om ämnet kunde de konstatera att människor var mer benägna att interagera med personer som delar deras åsikter om ämnet.

Ett antal studier har bevisat att gruppolarisering i hög grad kan förekomma på internet (Sunstein 2017, s. 78). Forskare som Van Swol (2009) samt Strandberg et al. (2019) har också analyserat gruppolarisering som fenomen och hur extremism och åsiktsradikalisering uppstår genom diskussion. Strandbergs et al. studie (2019) fokuserar på tre aspekter av polarisering på internet: förutsättningarna för deliberation på internet, de kommunikativa processerna och centrala resultat. Enligt forskarna är diskussioner i olika former ett faktum på internet, där allt fler diskussioner består av enklavdeliberation bland likasinnade medborgare. De konstaterar, precis som Sunstein (2018), att dessa diskussioner kan ha negativa effekter i form av polarisering och radikalisering. Strandberg et al. (2019) har uttryckligen testat åsiktpolarisering bland likasinnade grupper och fann att diskussionsregler kan hindra gruppolarisering från att uppstå. Samtidigt efterlyser de mera forskning i ämnet, både rörande diskussionskvaliteten på internet och hur diskussioner uppstår i samhällen.

Flera forskare (se t.ex. Van Swol, 2009; Myers & Lamm, 1976) har kunnat bevisa att gruppens åsikt efter diskussion ofta är mer extrem än vad de individuella åsikterna var före deliberation. Det finns även empiriska studier som analyserar mekanismerna bakom gruppolarisering och extremism (Sunstein, 2009; 2017; Van Swol, 2009), men forskning om hur dessa gestaltar sig på internet finns däremot endast i mindre skala och speciellt forskning om situationer när likasinnade diskuterar naturligt på sociala medier (Yardi & Boyd, 2010; Wojcieszak & Mutz, 2009).

Samtidigt som åsikter radikaliseras på internet försämrar debattklimatet i och med negativa och ohövliga kommentarer (Strandberg, 2008, s. 85). Papacharissi (2004, ss. 267–268) har länge poängterat att det råder brist på hövliga och artiga kommentarer i diskussioner på internet. Sobieraj och Berry (2011) hävdar att respektlösheten, oartigheten och ohövligheten, särskilt den som existerar på internet, i själva verket har ett brett spektrum av olika typer och nivåer. De fann i sin studie att intensitetsnivån i bristen på hövlighet sträcker sig från mildare former av oartighet, oförsämd kritik eller användning av skällsord till mera radikala påståenden på högre nivåer av ohövlighet (Sobieraj & Berry, 2011).

2.4 Sammanfattning av referensramen

I detta kapitel har uppkomsten av gruppolarisering presenterats. Hur deliberativ demokrati, som ett ideal med goda intentioner, ibland kan få oväntade och negativa konsekvenser samt att enklavdeliberation kan bidra med problem ifall åsikterna polariseras och blir mera extrema.

Internet kan föra människor samman istället för att skilja dem åt (Sunstein, 2018). Ett stort antal människor använder sociala medier för att bygga ett större nätverk. När människor diskuterar enbart med likasinnade på internet blir deras åsikter inte enbart ofta mer extrema, utan de kan även radikaliseras. Mycket forskning tangerar hur diskussioner utvecklas och tar form i fysiska format. Men jag är intresserad av att se om det finns spår av radikala åsikter på internet, och framför allt på sociala medier.

Med inspiration från bland annat Strandberg och Berg (2013), Jensen (2003), Papacharissi (2004), Graham (2009) och Coe, Kenski samt Rains (2014) skapas ett tillvägagångssätt som i slutändan ska kunna svara på undersökningens frågeställningar. Blir diskussionerna mera extrema över tid och finns det tecken på gruppolarisering i internetbaserade gruppdiskussioner?

3 Metod och material

Syftet med denna avhandling är att undersöka naturligt förekommande diskussioner på internet, med särskilt fokus på om åsiktsextremism framkommer när likasinnade eller olikasinnade diskuterar med varandra. I detta kapitel diskuteras valet av metod, hur man empiriskt kan analysera textbaserade åsikter på internet och hur undersökningen är uppbyggd. Valet av studiens material presenteras också och eventuella begränsningar redogörs för.

I analysen av materialet undersöks om diskussioner bland likasinnade i nätforum uppvisar fler tecken på radikala åsikter och extremt diskussionsklimat i jämförelse med diskussioner där personer har olika åsikter samt om diskussioner bland likasinnade blir mer extrema under diskussionens gång än diskussioner där personer har olika åsikter. För att kunna svara på frågeställningarna tas material från sidor på sociala medier där människor dagligen är aktiva och diskuterar.

3.1 Val av metod

Eftersom denna studie fokuserar sig på textbaserade diskussioner på internet faller det sig således naturligt att använda någon typ av innehållsanalys som metod. Inom samhällsvetenskaper indelas metoder generellt i kvantitativa eller kvalitativa metoder, varav båda kunde tillämpas till denna studie. Enligt Esaiasson et al. (2012) är den kvantitativa innehållsanalysen en lämplig metod när undersökningen antingen innehåller skriftligt eller muntligt material. Den kvantitativa innehållsanalysen lämpar sig även för att hitta upprepade mönster samt att se hur något förändras över tid. Den kvalitativa innehållsanalysen är däremot mera lämplig när man vill analysera på djupet och se ett helhetskoncept.

Några forskare som studerat polariseringens effekter i nätbaserade diskussionsgrupper är bland annat Schmidt et al. (2018) som analyserade 243 Facebookgrupper där användarna debatterade kring vaccinering. Forskarna använde sig av kvantitativ innehållsanalys som metod även om de kunde använda material taget från Facebooks egna API-system (*på engelska Application Programming Interface*). API är en programvara och en förkortning av begreppet applikationsprogrammeringsgränssnitt (Skeppstedt, 2019) och gör det möjligt att samla in ett stort antal data som senare kan

utnyttjas av till exempel forskare i deras egna kodningssystem. Även Woolley & Limperos (2010) som forskat kring Facebookgrupper och dess innehåll använde metoden kvantitativ innehållsanalys.

På basis av flera liknande studier, se t.ex. Schmidt et al. (2018) och Wolley et al. (2010), kan man dra slutsatsen att kvantitativ innehållsanalys är att rekommendera när man gör undersökningar som innefattar webbaserade diskussioner. Papacharissi (2004) som fokuserat på hövligheten i diskussioner på internet använde sig av denna metod. Likaså Strandberg och Berg (2013) som analyserade läsaes kommentarer och diskussioner på internetbaserade nyhetssidor.

Med tanke på det material jag använder, som förklaras detaljerat i följande delstycke, är kvantitativ innehållsanalys den mest lämpade metoden för denna studie. Materialet består av ett omfattande skriftligt innehåll där all data samlas in manuellt. Med hjälp av kvantitativ innehållsanalys som metod kan en av avhandlingens frågeställningar (blir diskussionerna mer extrema under diskussionens gång) besvaras, eftersom metoden är användbar för att hitta upprepade argument.

3.1.1 Alternativt tillvägagångssätt

Min (2007, s. 1375) poängterar att deliberation inte är ett enkelt koncept att undersöka empiriskt, eftersom det är svårt att operationalisera. Idealet är att diskussionen ska vara jämlik och inkluderande där deltagarna både argumenterar och reflekterar. I denna avhandling kunde det vara intressant att mäta deliberationens snedsteg i liknande koncept som Mins (2007) studie. Deltagarna skulle först få diskutera naturligt på internet för att sedan deliberera fysiskt, ansikte mot ansikte. Däremot kunde detta vara problematiskt att genomföra i praktiken eftersom det kräver att man söker upp alla involverade personer från diskussionsgrupperna och får dem att delta i forskningen. Dessutom borde denna forskning ske utan deltagarnas vetskap. I fall deltagarna är medvetna om att deras kommentarer och inlägg analyseras kan deras attityder förändras. Ett annat tänkbart tillvägagångssätt kunde vara att skicka ut enkäter till berörda deltagare, men det skulle ändå kräva att deltagarna samlas antingen fysiskt eller virtuellt för att diskutera, eftersom denna avhandling fokuserar sig på diskussioner.

I en studie som liknar denna studerar Yardi och Boyd (2010) hur gruppolarisering tar form över tid på Twitter. De fann tecken på gruppolarisering samt att åsikterna var mera radikala till en början men lugnade ner sig efter en viss tids fördröjning. Deras forskning innehöll över 11 000 inlägg, vilket är en betydligt större mängd data än vad som kan inkluderas i denna avhandling. På Twitter kan man också få ut information lättare om man väljer att ta data utifrån en specifik hashtag, något som inte förekommer i lika stor grad på Facebook. Forskarna fick materialet direkt från Twitter, som i sin tur har samlat in data via deras egna API-system. Dessutom kunde de använda sig av ett färdigt och omfattande kodsysteem gjort av Kelly, Fisher och Smith (2005).

3.2 Val av material

Materialet till denna studie är taget från Facebook. I slutet av 2018 hade Facebook 2,32 miljarder månatligt aktiva användare, varav 1,52 miljarder var aktiva dagligen (Facebook, 2019). Som användare på Facebook kan man skapa en egen personlig profil som oftast går under personens riktiga identitet. Med sin profil kan man publicera inlägg, med till exempel skriftligt, bildmässigt eller länkat innehåll. Man kan även lägga till andra användare till sitt nätverk och interagera på deras inlägg. Facebooks egna interaktionssystem tillåter användare att kommentera, dela och ge en tumme upp (gilla) på inlägg av antingen användare eller olika sidor som är skapta av företag eller organisationer. I början av 2016 introducerade Facebook också så kallade reaktioner. Användare kan förutom att ge tummen upp på inlägg även reagera med andra symboler som symboliserar älska, skratt (haha), förvånad (wow), ledsen och arg. Det är även möjligt att kommentera och reagera på inläggets kommentarer (Schmidt et al., 2018 s. 3607; Lampe, Ellison, & Steinfield, 2007).

Facebook utgör även ett forum där människor kan dela intressen och föra diskussioner. De så kallade Facebookgrupperna skapas av användare som själva får besluta vad gruppens syfte är samt vem som får tillträde till den specifika gruppen. Den som skapat gruppen och som ofta även är administratör bestämmer om gruppen är sluten och kräver inbjudan eller om den är öppen för vem som helst att gå med i (Facebook b, 2019). Administratörerna kan inne i grupperna beskriva gruppens syfte, eventuella regler och om den aktivt ska modereras eller inte.

3.2.1 Avgränsning

Denna studie inkluderar enbart Facebookgrupper vars målgrupp är den åländska befolkningen. Ur deliberativ demokratisk synvinkel är Åland ett intressant samhälle att analysera. I en åländsk tillitsstudie framkommer till exempel att hälften av alla ålänningar är mycket eller ganska intresserad av politik. 74 procent av den åländska befolkningen följer dagligen med de åländska nyhetstidningarna och över 40 procent av ålänningarna är aktiva i föreningar eller i ideella organisationer. Enigt rapporten är ålänningarna nöjda med hur den åländska demokratin fungerar, där totalt 81 procent skulle rösta om valdagen inträffade följande dag (Roos, 2018, ss. 46–55). Ålänningarna känner att de har en chans att påverka och tröskeln verkar vara låg till de åländska beslutsfattarna, vilket kan betyda att ålänningarna vågar uttrycka sina åsikter, oavsett om åsikterna är radikala eller inte.

Valet av att enbart fokusera på ålänningars diskussioner är för att det är sannolikt att det förekommer extrema åsikter i diskussionerna. Nästan en tredjedel av ålänningarna är inte födda på Åland, vilket kan bidra till att hitta en blandning av både diskussioner likasinnade och olikasinnade emellan. Det finns således de ålänningar som är uppväxta med ett självstyre och ålänningar som erfarit andra politiska system (Ålands statistik- och utredningsbyrå, 2019).

3.2.2 Urvalsstrategi

I denna avhandling består analysmaterialet delvis av ett slumpmässigt urval och delvis av ett strategiskt urval. De Facebookgrupper som är analyserade är samtliga strategiska urval. Detta för att undvika grupper som inte innehåller regelbunden diskussion eller där administratörerna dominerar i antalet publicerade inlägg. Jag väljer också att strategiskt undvika grupper som är skapta enbart med syftet att sälja eller köpa begagnade varor. Ett problem med att analysera grupper på Facebook är att man inte får fram någon data som beskriver antalet inlägg i gruppen. Ett tillvägagångssätt kunde vara att räkna alla inlägg manuellt, men i praktiken är det mycket tidskrävande då en grupp kan innehålla upp till tusentals inlägg.

Eftersom information på det totala antalet inlägg fattas analyseras vart femte (5) inlägg från senaste inlägget till äldre. För att undvika inlägg med skral diskussion, är kriteriet att inläggen ska innehålla minst sex (6) kommentarer för att vara med i analysen. Detta

inkluderar även de kommentarer som är svar på inläggets kommentarer. Totalt sex kommentarer kommer alltså slumpmässigt att väljas från varje inlägg och om ett inlägg enbart inkluderar sex kommentarer vid analystillfället, analyseras samtliga. Urvalsstrategin ser alltså ut på följande sätt:

- Val av Facebookgrupp – strategiskt urval.
- Val av inlägg – vart femte inlägg.
- Val av kommentarer – sex slumpmässigt valda kommentarer.

I Facebookgrupper förs diskussioner genom att kommentera inlägg istället för att skapa ett nytt inlägg som svar på det första inlägget. Användarna har även möjlighet att kommenteras varandras kommentarer. Alla individuella inlägg kan således representera en ny diskussionstråd. Tanken var till en början att separera Facebookgrupperna i två kategorier, en grupp där likasinnade diskuterar och en grupp där olikasinnade diskuterar. Efter att ha tittat närmare på materialet föll beslutet på att kategorisera inläggen istället för grupperna. Detta på grund av att många åländska Facebookgrupper innehåller inlägg där kommentarerna både är för och emot inläggets ursprungliga åsikt. Om olika åsikter förekommer kategoriseras inlägget som oliksinnt, och om enbart liknande åsikter förekommer i inlägget kategoriseras det som likasinnt. Två Facebookgrupper där innehållet är varierande med lösa restriktioner av samtalsämnen och där materialet till denna avhandling är taget från är Facebookgrupperna: Säg vad du vill, Åland och Åland EKONOMI (i fortsättningen Åland ekonomi).

3.2.2.1 Säg vad du vill, Åland

Facebookgruppen Säg vad du vill, Åland är en sluten grupp som kräver godkänt medlemskap för tillgång till publicerade inlägg. Gruppen skapades den tredje 3 november 2018 och vid analystillfället (april 2019) hade gruppen 2 266 medlemmar. Gruppen har en administratör som presenterar gruppen på följande sätt:

”Välkommen till Säg vad du vill, Åland. Här debatterar vi om aktuella händelser på Åland och runt om världen. Dela med dig av aktuella nyheter och skriv gärna vad du tycker. Alla åsikter och partitillhörigheter är tillåtna så länge det debatteras sakligt och sker utan personliga påhopp.”

Administratören har satt upp fem regler som gäller för samtliga medlemmar i gruppen. Huruvida dessa regler följs eller inte är oklart och administratören har inte svarat på de frågor som hen har fått angående modereringen. Reglerna är:

1. Inget hatiskt innehåll eller mobbning - Se till att alla känner sig trygga. Mobbning är inte tillåtet i någon form, och nedsättande kommentarer om saker som ras, religion, kultur, sexuell läggning, kön eller identitet tolereras inte.
2. Håll en vänskaplig och god ton - Vi ansvarar alla för att skapa en välkomnande miljö. Därför är det viktigt att vi behandlar varandra med respekt. Det är helt naturligt att alla inte har samma åsikter om allt, men vi måste hålla god ton.
3. Admin - Admin ansvarar ej för inlägg som skrivs i gruppen, genom att vara medlem i gruppen accepterar du automatiskt gruppens regler.
4. Vid regelbrott - Om en person vid upprepade tillfällen bryter mot gruppreglerna blir denne utesluten ur gruppen utan förvarning.
5. Spam: Ingen orkar med spamming så låt bli.. (Facebookgrupp a, 2019).

3.2.2.2 Åland ekonomi

Gruppen Åland ekonomi skapades den 8 december 2011 och i april 2019 hade Facebookgruppen 2 668 medlemmar. Till skillnad från Säg vad du vill, Åland är denna grupp offentlig, vilket betyder att man kan se diskussionerna utan att vara medlem. Administratörerna beskriver Facebookgruppen på följande sätt:

”Denna grupp är öppen för vem som helst som har ett intresse för den åländska ekonomin och i sitt eget namn vill diskutera den. Samtalstonen i gruppen får vara högt i tak, men skall hållas på en saklig nivå. Den som missköter sig med personliga påhopp eller annat osakligt riskerar att bli blockad från gruppen. Vi inom liberalerna anser att de ekonomiska frågorna är av största vikt de närmaste åren och har därför startat denna grupp där alla är välkomna att bidra med sina tankar och funderingar. Vi har stora utmaningar framför oss. Ansvariga för gruppen är Mats Perämaa Finansministern i Ålands landskapsregering och Data Scientist Mats Adamczak”

I gruppen finns enbart en regel publicerad. Precis som i gruppen Säg vad du vill, Åland har administratörerna inte svarat på frågan om gruppen modereras eller inte. Regeln i gruppen Åland ekonomi är:

1. Om man delar länkar på ÅE (Ålands ekonomi) så skall det alltid finnas en sammanfattning och orsak varför man delar den. Dessutom skall innehållet ha relevans med Åland och en ekonomisk poäng.

3.2.3 Eventuell problematik med valet av material

Eftersom de flesta administratörer för Facebookgrupper listar upp ordningsregler som användarna ska följa, kan det vara problematiskt för denna studie som inriktar sig på fria samtal. När man skapar en Facebookgrupp föreslår Facebook att man ska tillsätta regler och de erbjuder även färdigskrivna regler så att skaparen av gruppen så enkelt som möjligt kan tillsätta diskussionsregler. I Facebooks egna riktlinjer framkommer bland annat att de inte tillåter hatiskt innehåll, hot, trakasserier, mobbning eller direkta angrepp på en individ eller en grupp (Facebook hjälpcenter, 2019).

En annan svaghet med att ta material från Facebook är att användarnas riktiga identitet används istället för pseudonymer, vilket kan betyda att de mera extrema och radikala åsikterna inte påträffas. Grupperna på Facebook är dessutom sällan öppna för allmänheten. Även om Facebook anses vara strika i sina regler och vissa administratörer tar modereringen på stort allvar kan spår av åsiktsextremism ändå förekomma, vilket därför är intressant ur forskningssynpunkt.

3.3 Operationalisering

I detta delkapitel presenteras hur variablerna operationaliseras. Variabler skapas för att kunna undersöka i vilken utsträckning diskussioner oliksinade och likasinade sinsemellan innehåller radikala åsikter och blir mera extrema. Jag vill se förhållandet mellan de oberoende och beroende variablerna. De beroende variablerna i denna avhandling innefattar typ av diskussion, vad samtalsämnet är samt tidpunkterna i diskussionen. De så kallade orsaksvariablerna eller de oberoende variablerna beskriver förändringar i de beroende variablerna. Det är med hjälp av orsaksvariablerna som jag kan svara på min andra frågeställning och mäta hur diskussionerna utvecklas över tid (Esaiasson et al., 2012, ss. 50–51). Se detaljerad kodbok i bilaga 1.

3.3.1 Formvariabler

De formvariabler som kodats är identitet, Facebookgrupp och om inlägget hör till en diskussion likasinade emellan eller till en diskussion mellan oliksinade. Antalet kommentarer som finns vid analystillfället kodas för att mäta diskussionens aktivitet, det vill säga minst sex kommentarer. Detta inkluderar även kommentarer som svarar på kommentarer. I den uppfattning att varje nytt inlägg representerar en ny

diskussionstråd och ett ämne skapas en formvariabel som kodats om skribenten har (01) publicerat inlägget, (02) kommenterat ett inlägg eller (03) svarat på en kommentar. Skribentens riktiga identitet, det vill säga för- och efternamn, kodas även för att kunna analysera om samma person kommenterar återkommande eller om deltagaren dominerar i sina uttalanden (Graham, 2009).

För att kunna besvara frågeställningen om diskussioner bland likasinnade blir mera extrema under diskussionens gång till skillnad från diskussioner där personer har olika åsikter, behövs en variabel som beskriver när inlägget eller kommentaren är publicerad. På Facebook, på grund av algoritmer och notiser (Sunstein, 2017), kan förekomsten av flera inlägg och kommentarer ske under samma dag. Därför kodas datum och klockslag under samma variabel som ett tolvssiffrigt nummer.

3.3.2 Innehållsliga variabler

Som tidigare presenterats i referensramen är argumentation, inklusion, jämlikhet och reflektion centrala punkter i ett verkligt deliberativt samtal (Lindell, 2015). För att kunna inkludera dessa kriterier i denna avhandling skapas även variabler, vars syfte är att mäta om diskussionerna följer deliberativa mönster eller urartar och kanske i värsta fall blir extrema (Sunstein, 2009). De innehållsliga variablerna mäter hur skribenterna uttrycker sig i kommentarerna. I ett deliberativt samtal är förutsättningen att alla medlemmar ska kunna samtala på lika villkor och idealet är att ingen ska behöva tystas ner eller att en deltagare dominerar diskussionen. Bland annat teoretikern Habermas (1996) understryker att ett deliberativt samtal förutsätter att deltagarna respekterar varandra och använder en respektfull ton.

För att mäta tonen i skribenternas kommentarer används variabler från Jensens (2003) studie. Strandberg och Berg (2013) har bland annat använt sig av dessa variabler för att mäta tonen i diskussioner. Hurdan ton skribenten använder kodas på följande sätt:

Tonen på inlägget eller kommentaren

01 Hatfull

02 Negativ

03 Neutral

04 Faktabaserad eller hänvisning till referens

05 Respektfull

Att mäta graden av kommentarernas respekt utifrån Jensens (2003) variabler kan innebära att individuella tolkningar av inläggen kan påverka validiteten. Om skribenten till exempel använder svordomar eller gör personliga påhopp kodas 01 för hatfull. En negativ kommentar kodas 02 i de fall språket är hövligt skrivet men innehållet är negativt. All typ av sarkasm eller anklagelser mot folkgrupp kodas som negativt. För att en kommentar eller artikel ska kodas 04 krävs det att den inkluderar några referenser eller en länk till en trovärdig källa (t.ex. forskning eller nyhetssida). En respektfull kommentar kodas som 05 om skribenten varken använder fult språk eller gör personliga påhopp. Resterande kodas som 03, det vill säga neutral.

Enligt Papacharissi (2004, s. 274) är hövligheten en viktig faktor för deliberativa samtal och kan lätt förknippas med föregående variabel om hurdan ton skribenten använder sig av. Coe et al. (2014) menar att det kan vara svårt att definiera ohövlighet. De populäraste definitionerna fokuserar sig ofta på olämplig vokabulär eller brist på artighet. Följande variabel mäter skribentens hövlighet och kodas antingen som (01) hövligt (2) fräckhet eller (03) extremt ohövligt (Su et al., 2018; Papacharissi, 2004).

Tabell 1. Definition och exempel på hövlighet

Variabel	Definition	Exempel
01 Hövligt	Skribenten skriver hövligt	”Det är väl en fråga som dagens kommuners innevånare bör ta ställning till inte landskapets regering.”
02 Fräckhet	Skribenten är oförsämd	”Det är bara sopor alltihopa”
03 Extremt ohövt	Skribenten använder svordomar, pekar ut stereotyper eller hotar andra deltagares rättigheter	”Vilka jävla idioter” ”In med fanskapet i buren”

I de fall när ett inlägg eller en kommentar kodas som fräckt eller extremt ohövt kodas även vilken form av ohövlighet skribenten använder. Tabell 2 visar exempel på hur ohövt kommentarer kan se ut. Samtliga exempel är tagna från analysmaterialet.

Tabell 2. Definition och exempel på ohövlighet

Variabel	Definition	Exempel
01 Ärekränkning	Skribenten använder illasinnade eller nedsättande ord direkt mot en person eller en grupp av personer	”Det behövs fler obändiga personer i motvikt till alla korrumperade politiker.”
02 Förtal	Skribenten använder illasinnade eller nedsättande ord direkt om en idé, plan, policy eller ett beteende	”Ska vi tro att papperslösa snart har gratis tandvård som i Sverige?”
03 Vulgaritet	Skribenten använder händelser eller språk som inte anses vara korrekta (t.ex. skit och jävlar) i en professionell diskurs	”Papperslösa har inget här att göra. Aldrig i helskotta att mina skattemedel skall gå till drägg.” ”Men nu får du ju för fan ge dig mats... Vafan pratar du om?”
04 Sarkasm	Skribenten är sarkastisk	”Torde det inte vara enklare att säga att barn i Syrien slipper undan?”

I de flesta studier som tangerar deliberation, demokrati eller debatter är forskarna överens om att argumentationen är en central och viktig faktor (Jensen, 2003; Lindell 2015). Gruppolarisering sker dessutom ofta på grund av övertygande argument (Sunstein, 2004; 2017; Van Swol, 2009) och därför skapas en variabel som fokuserar på argumentationen i Facebookdiskussionerna. Inspiration till denna variabel är tagen från Graham (2009), Jensen (2003) och Strandberg och Berg (2014) med den modifieringen att bra argument och försök till bra argument är under samma kodning (03) för att undvika eventuella svårigheter i tolkningarna av variabeln.

Argumentation

- 01 Enbart åsikt och saknar argument
- 02 Dåligt och ologiskt argument
- 03 Bra argument eller försök till bra argument

För att kunna analysera diskussionens kvalitet skapas en variabel för att undersöka om kommentaren är i enighet med inläggets ursprungliga åsikt. Graham (2009, s. 25) poängterar att det kan vara svårt att operationalisera om det finns medhåll till den ursprungliga åsikten eller inte. Det är vanligt att diskussionsdeltagare avviker från det ursprungliga samtalsämnet, till exempel genom diverse problem som upptäcks i diskussionen och behöver besvaras eller att deltagarna vill förtydliga något, vilket är relevant för diskussionen. Om diskussionen däremot byter riktning eller kommentaren inte är relevant för ämnet kodas den som nej.

Eftersom användare på Facebook också kan reagera med symboler på ett inlägg eller en kommentar skapas sex olika variabler för gilla, älska, skratt, förvånad, ledsen och arg. Genom att koda i hur stor grad dessa symboler används kan man få en inblick i hur övriga deltagare reagerar på kommentarerna utan att använda ord (Schmidt et al., 2018 s. 3607; Lampe, Ellison, & Steinfield, 2007).

3.4 Undersökningens uppbyggnad

Grundidén med undersökningen är att se om det förekommer spår av åsiktsextremism i diskussionerna på Facebook. Med hjälp av variablerna i bilaga 1 kan jag få svar på mina frågeställningar. Studien är statistiskt uppbyggd och för att kunna mäta sambandet mellan variablerna används dataprogrammet SPSS, dit samtliga inlägg matas in manuellt. Studiens resultat kommer främst att presenteras med hjälp av tabeller. Ett chi-kvadrattest finns även under varje tabell som förklarar om det finns signifikanta skillnader eller om fördelningarna är slumpmässiga.

För att mäta hur diskussionen framskrider måste man se över tid. Då alla inlägg och variabler tidmarkeras kan man kategorisera och se hur diskussionerna utvecklas över tid. Diskussionerna kommer att delas upp i två olika tidsfaser. Det som kategoriseras som början av diskussionen är originalinlägget samt de tre första analyserade kommentarerna. Det som kategoriseras som i slutet av diskussionen är de tre resterande kommentarerna. Variabler som ton, hövlighet och typ av ohövlighet jämförs i början och i slutet av varje diskussion. Samtliga resultat presenteras i tabellformat.

3.5 Validitet och reliabilitet

Enligt Esaiasson et al. (2012, ss. 57–65) är validitetsfrågan ett svårt och centralt problem inom empirisk samhällsvetenskap. Validitet i forskningssyfte innebär att systematiska fel undviks, att forskaren mäter det som är avsett att mäta och att de teoretiska definitionerna överensstämmer med de operationella indikatorerna. De två sistnämnda syftar på begreppsvaliditet och det är önskvärt att den ska vara hög för att en studie ska kunna anses som trovärdig. Validitetsproblemet i denna undersökning faller på operationaliseringen, eftersom mycket av det material som inkluderas rymmer individuell tolkning. Ett sätt att uppnå en högre validitet i denna avhandling är att samtliga innehållsliga variabler har varit använda i tidigare forskning.

Som forskare strävar man efter att nå hög reliabilitet, vilket innebär att man försöker kringgå slumpmässiga och osystematiska fel. För att testa reliabiliteten i denna forskning har en utomstående person kodat tolv stycken slumpmässigt utvalda inlägg

och dess kommentarer. Personen fick instruktioner om hur innehållsvariablerna tolkas samt kodas. För att räkna ut värdet på reliabiliteten användes Holstis (1969) formel:

$$r = \frac{2 \times M}{N^1 + N^2}$$

I denna formel står r för reliabilitetsvärdet, vilket rekommenderas att vara lika med eller högre än 0,90. M står för antalet kodningsbeslut och N representerar det totala antalet kodningar som gjort vid olika tidpunkter, i detta fall av en person. Interkodarreliabiliteten blev 0,84, vilket kan anses vara godtagbart. En månad senare kodades 21 inlägg igen, vilket gav en intrakodarreliabilitet på 0,94. Analysmaterialet kodades i april 2019.

3.6 Sammanfattning

I detta kapitel har studiens metod och material presenterats. För att få svar på avhandlingens frågeställningar används kvantitativ innehållsanalys som metod. Statistikprogrammet SPSS använts både för kodning och för att se om det finns ett samband mellan variablerna. Urvalet är både strategiskt och slumpmässigt utvalt.

Sammanlagt har 280 inlägg och kommentarer analyserats från Facebookgrupperna Säg vad du vill, Åland och Åland ekonomi. För att kunna iaktta inläggen och dess kommentarer i grupperna har jag varit tvungen att begära om medlemskap i Säg vad du vill, Åland. Facebook har som standard att värna om ett öppet men respektfullt diskussionsklimat (Facebook hjälpcenter, 2019). Även om dessa Facebookgrupper har liknande regler är det intressant att undersöka ifall det ändå finns spår av åsiktsextremism, speciellt i åländska diskussionsgrupper eftersom Åland anses vara ett litet men demokratiskt samhälle.

Jag själv som forskare kommenterar inte några inlägg eller deltar i diskussionerna för att förvrida undersökningens resultat. Citat som förekommer i denna studie förblir anonyma. Detta för att respektera de personer som utan deras vetskap är med i undersökningen (Esaiasson et al., 2012). I följande kapitel presenteras resultatet av denna studie. Material från Säg vad du vill, Åland hämtades den 4 april 2019 och från Ålands ekonomi hämtades analysmaterialet den 17 april 2019.

4 Resultat

I detta kapitel presenteras undersökningens resultat. Totalt analyserades 40 inlägg, jämnt fördelat mellan de två Facebookgrupperna. I detta skede bör det observeras att diskussionerna på de analyserade Facebookinläggen fortfarande kan pågå efter att analysmaterialet hämtades (april 2019).

Utgående från syftet ska studiens två följande forskningsfrågor utarbetas:

1. Uppvisar diskussioner bland likasinnade i nätforum fler tecken på radikala åsikter och extremt diskussionsklimat i jämförelse med diskussioner där personer har olika åsikter?
2. Blir diskussioner bland likasinnade mer extrema under diskussionens gång än diskussioner där personer har olika åsikter?

Bland diskussionerna mellan de olikasinnade var 87 kommentarer (59,2 procent) i enighet med inläggets ursprungliga åsikt. 60 kommentarer (40,8 procent) delade inte åsikt med den person som publicerat inlägget. Eftersom variabeln om enighet avgjorde om inläggen skulle kodas som likasinnade eller olikasinnade visar statistiken att alla likasinnade är i enighet med det ursprungliga inlägget.

Samtliga resultat presenteras i form av tabeller. Efter varje tabell redogörs för resultatet i en skriftlig beskrivning.

4.1 Diskussionernas kvalitet

I detta delkapitel besvaras avhandlingens första frågeställning. Tabell 3 jämför och redogör för hurudan ton deltagarna använder i sina inlägg och kommentarer. Om deltagarna skriver hövligt eller inte redogörs för i tabell 4. I tabell 5 presenteras resultaten från de inlägg och kommentarer som kodats som ohövligt, alltså de inlägg som antingen kodats som fräcka eller extrema i tabell 4. I tabell 6 redogörs för hur skribenterna argumenterat, om de enbart skrivit sin åsikt eller om argumentet är bra eller dåligt. Till sist presenteras hur deltagare interagerat på de analyserade inläggen och kommentarerna.

Tabell 3 Ton på diskussion

	Likasinnade		Oliksinnade	
	%	n	%	n
Hatfull	3,0	4	10,2	15
Negativ	12,8	17	38,8	57
Neutral	61,7	82	39,5	58
Fakta	14,3	19	7,5	11
Respekt	7,5	10	4,1	6
Totalt	100	132	100	147

chi-kvadrat = 35,627 (df=5), p = 0,000

Tabell 3 redogör för hurudan ton skribenterna har använt när de diskuterat i Facebookgrupperna Säg vad du vill, Åland och Åland ekonomi. Tabellen visar en tendens om att likasinnade har en godare ton jämfört med de oliksinnade. Majoriteten av inläggen från både oliksinnade och likasinnade har en neutral ton när de diskuterar med varandra. Bland diskussionerna likasinnade emellan är mer än hälften (61,7 procent) av kommentarerna och inläggen skrivna med en neutral ton. En aning färre neutrala inlägg finns bland de oliksinnade, där totalt 39,5 procent använder en neutral ton.

Som tabell 3 visar använder betydligt fler deltagare en negativ ton i diskussionerna mellan oliksinnade. 57 inlägg och kommentarer bland de oliksinnade – vilket utgör 38,8 procent – innehåller en negativ ton, jämfört med 12,8 procent i diskussionerna likasinnade emellan. Endast fyra inlägg och kommentarer har ett hatfullt innehåll mellan likasinnade, medan 15 inlägg och kommentarer bland oliksinnade har ett hatfullt innehåll. Inlägg och kommentarer bland diskussionerna mellan likasinnade är mera respektfulla (7,5 procent) jämfört med de kommentarer som förekommer bland oliksinnade (4,1 procent). Signifikansnivån för statistiken är under 0,05, vilket betyder att resultatet i tabell 3 kan ses som ett statistiskt säkerställt resultat.

Tabell 4 Inläggens hövlighet

	Likasinnade		Oliksinnade	
	%	n	%	n
Hövligt	76,7	102	47,9	70
Fräckt	18,8	25	41,1	60
Extremt	4,5	6	11	16
Totalt	100	133	100	146

chi-kvadrat = 24,358 (df=2), p = 0,000

Om Facebookgrupperna innehåller hövligt skrivna inlägg och kommentarer eller inte redogörs för i tabell 4. Majoriteten av de likasinnades inlägg är hövligt skrivna (76,7 procent) medan procenten är lägre bland de oliksinnade. Totalt 47,9 procent av de oliksinnades inlägg och kommentarer är skrivna med ett hövligt språk. En stor del av de oliksinnades inlägg innehåller fräcka (41,1 procent) eller oförsämda uttryck. Även bland de likasinnade förekommer oförsämda och fräcka kommentarer, där totalt 18,8 procent skriver fräckt. Liknande tendenser som i tabell 3 ses även i tabell 4, där det bland de oliksinnades kommentarer förekommer en mer negativ ton och vars innehåll även är mera extremt (11 procent). Som jämförelse innehåller de likasinnades sex inlägg och kommentarer – eller 4,5 procent – svordomar, stereotyper alternativt hot mot andra deltagares rättigheter.

Skillnaderna i samtliga variabler som presenteras i tabell 4 är signifikanta. Följande tabell (tabell 5) analyserar djupare vilken typ av ohövlighet skribenterna som publicerat antingen fräcka och extremt ohövliga kommentarer har använt.

Tabell 5 Inläggens ohövlighet

	Likasinnade		Oliksinnade	
	%	n	%	n
Ärekränkning	19,4	6	33,8	26
Förtal	16,1	5	33,8	26
Sarkasm	45,2	14	26	20
Vulgaritet	19,4	6	6,5	5
Totalt	100	31	100	77

chi-kvadrat = 10,119 (df=3), p = 0,018

I samtliga inlägg eller kommentarer i diskussioner oliksinade emellan förekommer fler exempel där skribenter ärekränker, förtalar någon eller är sarkastiska, än det förekommer i diskussioner mellan likasinnade. 33,8 procent av kommentarerna och inläggen i diskussionerna mellan oliksinade ärekränker andra deltagare. En lika stor andel (26 inlägg eller kommentarer) innehåller också förtal. Resultatet i tabell 5 visar att de som diskuterar med oliksinade oftare direkt attackerar andra deltagare eller system på ett illasinnat eller nedvärderande sätt. Bland de som diskuterar med likasinnade är andelen attacker betydligt mindre. Sex kommentarer och inlägg (19,4 procent) är ohövlighets skrivna och ärekränker någon annan. Fem inlägg eller kommentarer (16,1 procent) innehåller förtal emot ett system eller en policy.

Andelen inlägg som är sarkastiska är högre bland de likasinnade (45,2 procent) jämfört med bland de oliksinade där andelen är 26 procent. Däremot är andelen angående variabeln sarkasm högre bland diskussionerna mellan oliksinade i jämförelse med i diskussionerna likasinnade emellan. Skribenter som diskuterar med likasinnade använder oftare ett språk som inte anses vara korrekt i en rationell diskurs. 19,4 procent av de ohövlighets skrivna inläggen bland de likasinnade innehåller svordomar, jämfört med 6,5 procent av de oliksinades inlägg. Resultatet i Tabell 5 är signifikant.

Tabell 6 Skribentens argumentation

	Likasinnade		Oliksinade	
	%	n	%	n
Åsikt	76,7	102	66	97
Dåligt	15	20	25,2	37
Bra	8,3	11	8,8	11
Totalt	100	133	100	147

chi-kvadrat = 4,674 (df=2), p = 0,097

Som tabell 6 visar är argumentationen bland både de likasinnade och de oliksinade begränsad. Majoriteten av samtliga inlägg och kommentarer innehåller enbart skribenternas egna åsikter, utan några försök till argumentation. 76,7 procent av kommentarerna och inläggen bland de likasinnade består av enbart åsikt, vilket är aningen högre än bland de oliksinade (66 procent).

Bland de likasinnade innehåller 20 inlägg och kommentarer (15 procent) försök att framföra argument, även om argumenten är ologiska eller dåliga. Betydligt fler inlägg och kommentarer skrivna av olikasinnade försöker sig på ett argument, då 37 stycken (25,2 procent) innehåller mer än en åsikt. Lika stor andel inlägg och kommentarer (11 stycken) bland både de olikasinnade och de likasinnade innehåller ett bra och ändamålsenligt argument.

Att skribenterna inte fokuserar på att argumentera kan indikera att gruppolarisering förekommer bland både diskussionerna mellan likasinnade och olikasinnade. Detta eftersom skribenterna inte behöver övertyga varandra utan prioriterar snarare att diskutera fritt och utveckla nya variationer av de egna åsikterna (Sunstein, 2007). Enligt chi-kvadrattestet är skillnaderna mellan variablerna i tabell 6 inte statistiskt signifikanta, vilket betyder att slumpen haft en stor betydelse för analysmaterialet.

Tabell 7 Inläggs interaktioner

	Likasinnade n=133	Olikasinnade n=147
	%	%
Antal kommentarer***	21,5	75,0
Gilla	2,0	2,5
Älska*	0	0,1
Skratt*	0,2	0,6
Förvånad	0,1	0,1
Ledsen*	0	0,1
Arg**	0,1	0,3

* p<0.05 (testat med oberoende-sampels t-test)
 ** p<0.01
 *** p<0.001

Genom att se på tabell 7 fås en förståelse för hur gruppmedlemmarna interagerat på varandras inlägg och kommentarer. Variabeln antalet kommentarer visar att deltagarna diskuterar betydligt mera med olikasinnade än med likasinnade. 75 procent av samtliga interaktioner från de analyserade inläggen finns i diskussionerna olikasinnade emellan, vilket är betydligt mera än i diskussionerna mellan likasinnade (21,5 procent). Varför

de oliksinnde diskuterar mera kan bero på att deltagarna har motsidiga åsikter och därför debatterar mera.

Andelen gillamarkeringar är relativt lika i de båda grupperna, med 2 procent bland de likasinnade och 2,5 procent bland de oliksinnde. Ingen har interagerat med ett hjärta (älska) eller en ledsen symbol (ledsen) på de likasinnades inlägg och kommentarer, medan 0,1 procent av samtliga interaktioner har reagerat med ett hjärta eller en ledsen symbol på de oliksinndes inlägg eller kommentarer. Fler har också reagerat med ett skratt och en arg symbol på de oliksinndes inlägg och kommentarer än på de likasinnades inlägg eller kommentarer. Lika många har reagerat med en förvånad symbol (wow) på de likasinnades och oliksinndes inlägg (0,1 procent). Enligt chi-kvadrattestet är skillnaderna i variablerna gilla och förvånad inte signifikanta.

4.2 Diskussionernas utveckling över tid

Detta delkapitel fokuserar på diskussionernas utveckling över tid och besvarar studiens andra frågeställning. Tabell 8 är uppdelad i två större kategorier, i början av diskussionen samt i slutet av diskussionen för att kunna se deras progression. Tabellen beskriver hur diskussionerna utvecklas över tid. De huvudsakliga inläggen samt de tre första analyserade kommentarerna är kodade som början av diskussion. Inläggets tre sista analyserade kommentarer är kodade som slutet av diskussion. Andelen inlägg och kommentarer i denna tabell kan ge en felaktig bild av resultatet eftersom det förekommer flera deltagare i början av diskussionerna än i slutet. Därför redogörs för tabell 8 främst i procentenheter framför andelen kommentarer och inlägg.

Den första variabeln i tabell 8 beskriver hurudan ton skribenterna använt sig av när de diskuterat med likasinnade eller olikasinnade. Liknande trender gällande detta kan ses i de båda grupperna. I samtliga diskussioner ökar andelen hatfulla inlägg över tid. Redan i början av diskussionerna förekommer fler hatfulla kommentarer bland de olikasinnade än bland de likasinnade. Andelen hatfulla kommentarer ökar med 5,7 procent till slutet av diskussionerna olikasinnade emellan i jämförelse med diskussionerna mellan likasinnade, där andelen hatfulla kommentarer och inlägg ökar med 4,7 procent.

Som tabell 8 indikerar blir diskussionerna bland både likasinnade och olikasinnade mindre neutral över tid. Bland diskussionerna likasinnade emellan är 70,3 procent av kommentarerna och inläggen skrivna med en neutral ton i början, vilket är betydligt mera än andelen neutrala inlägg bland diskussionerna mellan olikasinnade, där 46,1 procent av inläggen och kommentarerna är skrivna med en neutral ton. Bland de likasinnade är 28 kommentarer (58,3 procent) skrivna med en neutral ton i slutet av diskussionerna medan de olikasinnade har 22 kommentarer (38,6 procent) som är skrivna neutralt i slutet.

Tabell 8 Diskussionernas utveckling över tid

		Likasinnade		Olikasinnade	
		%	n	%	n
Början	Ton				
	Hatfull	1,6	1	6,6	5
	Negativ	10,9	7	32,9	25
	Neutral	70,3	45	46,1	35
	Fakta	15,6	10	10,5	8
	Respekt	1,6	1	3,9	3
	Totalt	100	64	100	76
	Hövlighet				
	Hövligt	76,6	49	54,7	41
	Fräckt	21,9	14	38,7	29
	Extremt	1,6	1	6,7	5
	Totalt	100,1 _{a)}	64	100,1 _{a)}	75
	Ohövlighet				
	Ärekränk	6,7	1	31,4	11
	Förtal	20	3	28,6	10
	Sarkasm	46,7	7	31,4	11
	Vulgaritet	26,7	4	8,6	3
	Totalt	100,1 _{a)}	15	100	35
Slutet	Ton				
	Hatfull	6,3	3	12,3	7
	Negativ	14,6	7	40,4	23
	Neutral	58,3	28	38,6	22
	Fakta	10,4	5	3,5	2
	Respekt	8,3	4	5,3	3
	Totalt	97,9	47	100,1 _{a)}	57
	Hövlighet				
	Hövligt	77,1	37	43,9	25
	Fräckt	14,6	7	42,1	24
	Extremt	8,3	4	14	8
	Totalt	100	48	100	57
	Ohövlighet				
	Ärekränk	9,1	1	37,5	12
	Förtal	18,2	2	31,3	10
	Sarkasm	54,5	6	25	8
	Vulgaritet	18,2	2	6,3	2
	Totalt	100	11	100,1 _{a)}	32

a) Ibland blir den totala procentsumman inte exakt 100 procent på grund av avrundning.

Likasinnade hänvisar mera till fakta i början av diskussionerna (15,6 procent) än i slutet, där andelen faktabaserade kommentarer minskar med 5,2 procent. En något större minskning av de faktabaserade kommentarerna syns bland de olikasinnade. 10,5 procent bland de olikasinnades kommentarer och inlägg hänvisar till fakta i början av diskussionerna, medan enbart 3,5 procent av kommentarerna hänvisar till fakta i slutet.

Det förekommer fler negativt skrivna inlägg och kommentarer i början av diskussionerna olikasinnade emellan (25 stycken) än i diskussionerna mellan likasinnade (7 stycken). Lika många negativt skriva kommentarer ses i slutet av diskussionerna likasinnade emellan, men på grund av att andelen kommentarer är färre i slutet av diskussionerna ökar det med 3,7 procent, och är 14,6 procent. Ser man på diskussionerna mellan olikasinnade i variabeln negativ kan man konstatera att antalet negativa kommentarer sjunker med två till 23 stycken. Även här ökar andelen från 32,9 procent till 40,4 procent. Andelen respektfulla kommentarer ökar däremot i diskussionerna likasinnade emellan från 1,6 procent till 8,3 procent, medan det förekommer lika många respektfulla inlägg och kommentarer i början som i slutet bland de olikasinnade, med 3,9 procent i början av diskussionerna och 5,3 procent i slutet av diskussionerna.

Förekomsten av hövligt skrivna inlägg är betydligt fler bland diskussionerna mellan likasinnade än i diskussionerna olikasinnade emellan. Procentuellt sett ökar andelen hövligt skrivna kommentarer en aning bland diskussionerna mellan likasinnade, från 76,6 procent i början av diskussionerna till 77,1 procent i slutet. En betydligt större minskning syns bland de olikasinnades hövlighet där 54,7 procent av inläggen och kommentarerna är hövligt skrivna i början av diskussionerna medan 43,9 av kommentarerna i slutet på diskussionerna olikasinnade emellan är skrivna med ett hövligt språk. Kommentarer i slutet av diskussionerna mellan olikasinnade är istället extremt ohövligt skrivna och utgör 14 procent av kommentarerna (6,7 procent i början av diskussionerna). Bland diskussionerna mellan likasinnade ökar andelen extremt ohövligt skrivna kommentarer med 6,7 procent.

Tabell 8 redogör även för vilket typ av ohövligt innehåll deltagarna använder sig av. Varken bland diskussionerna likasinnade emellan och olikasinnade emellan förekommer några drastiska förändringar. Bland diskussionerna mellan likasinnade

minskar andelen kommentarer som innehåller förtal och vulgaritet mot slutet av diskussionerna. Andelen sarkastiska och ärekränkande kommentarer ökar däremot mot slutet av diskussionerna mellan likasinnade. I slutet av diskussionerna är 54,5 av kommentarerna sarkastiska (46,7 procent i början av diskussionerna) och 9,1 procent av kommentarerna innehåller ärekränkningar (6,7 procent i början av diskussionerna).

Bland de olik sinnade förekommer färre sarkastiska kommentarer i slutet av diskussionerna. Andelen sarkastiska kommentarer i diskussionerna mellan olik sinnade minskar med 6,4 procent under diskussionernas gång. Den största ökningen av ohövlighets skrivna inlägg bland diskussionerna mellan olik sinnade är på variabeln ärekränkning och ökar från 31,4 procent till 37,5 procent. Andelen kommentarer där de olik sinnade skribenterna förtalar ett system ökar en aning med 2,7 procent under diskussionernas gång. Andelen kommentarer med vulgärt innehåll ökar med 2,3 procent. Skillnaderna mellan samtliga variabler i tabell 8 är inte signifikanta.

4.3 Sammanfattning av resultat

Av hela analysmaterialet är en stor majoritet hövligt skrivet. 172 av totalt 279 analyserade inlägg och kommentarer är hövligt skrivna. De likasinnades kommentarer är betydligt hövligare än de olik sinnades, som istället tenderar att vara fräcka eller extremt ohövliga (tabell 5). I båda grupperna finns få inlägg och kommentarer som innehåller bra argument och majoriteten består enbart av deltagarnas egna åsikter. Däremot förekommer fler kommentarer med försök till argument bland de olik sinnade än bland de likasinnade, även om argumenten kan klassas som dåliga.

I stora drag publiceras fler kommentarer med sarkastiskt eller vulgärt innehåll bland diskussionerna likasinnade emellan, medan det förekommer fler kommentarer innehållande ärekränkning eller förtal bland diskussionerna mellan olik sinnade. De negativa och hatfulla kommentarerna finns i större grad bland de olik sinnade. I avhandlingens sista kapitel diskuteras svaren till avhandlingens frågeställningar och eventuella orsaker till varför likasinnade i denna studie inte visar några större tecken på åsiktsextremism eller varför de olik sinnade dominerar i antalet negativa kommentarer.

5 Diskussion

Sunstein (2002; 2017) menar att det kan uppstå problem om likasinnade enbart diskuterar med varandra eftersom deras diskussioner bli extrema och åsikterna blir mera polariserade under diskussionens gång. Denna studies resultat visar överraskande nog att diskussionerna olikasinnade emellan är mera extrema än diskussionerna mellan likasinnade. Enligt Sunstein (2017, s. 218) skriver människor ofta opassande kommentarer när de är arga, något som märkts av redan i genomgången av analysmaterialet. Sunstein (2017, ss. 96–97) tar upp bra exempel på hur känslor kan bidra till att ens åsikter polariseras. Om man exempelvis är övertygad om att klimatförändringen är ett allvarligt problem behöver ett motargument inte påverka individens åsikter. Däremot kan motargumentet skapa aggression mot de olikasinnade, vilket i sin tur leder till att man får en starkare tro på sin ursprungliga åsikt. Detta samt avsaknaden av motargument är enligt Sunstein (2017) en bidragande orsak till polarisering. I denna studie reagerade de olikasinnade deltagarna snabbt när någon med motstridiga åsikter publicerade ett inlägg. Kommentarer verkade vara förhastade, felstavade och var extremt ohövlighet skrivna.

Svaren på studiens båda frågeställningar är nekande. Diskussioner bland likasinnade i nätforum visar inte fler tecken på radikala åsikter och extremt diskussionsklimat än diskussioner där personer har olika åsikter. Diskussionerna bland likasinnade blir heller inte mera extrema under diskussionens gång än diskussioner där personerna har olika åsikter. Resultatet från denna studie visar snarare att de förhåller sig tvärtom. Diskussionerna bland olikasinnade visar fler tecken på ett extremt diskussionsklimat och blir även mera extrema under diskussionens gång än de diskussioner där deltagarna har liknande åsikter.

Som Strandberg et al. (2019) hävdar kan polarisering undvikas om man på förhand sätter upp diskussionsregler. En orsak till att majoriteten av studiens analyserade inlägg och kommentarer var hövligt skrivna kan vara på grund av de regler som Facebookgruppernas administratörer skapat i hopp om att deltagarna ska använda en god ton. Trots att en stor del av kommentarerna var hövligt skriva innehåller över hälften (52,1 procent) av de olikasinnades kommentarer och inlägg någon typ av ohövlighet språk. Skällsord och personliga angrepp förekommer ofta i diskussionerna

oliksinnade emellan. Bland de likasinnade skrev 23,3 procent fräckt eller extremt ohövligt. Precis som Papacharissi (2004, ss. 267–268) länge poängterat råder det brist på hövliga kommentarer i diskussioner på internet, vilket även etableras i denna studie.

Gruppolarisering på internet är ett faktum. Sunstein (2017, s. 76) påstår att när människor enbart diskuterar med likasinnade blir deras åsikter mera extrema och kan även radikaliseras. I detta fall blev de likasinnade en aning mera extrema i sina diskussioner, men inte i lika stor grad som de olikasinnade radikaliserades när de diskuterade med varandra. De olikasinnade argumenterade dessutom i mindre grad än de likasinnade. Man kan alltså tydligt se hur gruppolariseringen utvecklats i diskussionerna på sociala medier. I denna studie sågs en tendens för gruppolarisering bland både de olikasinnade och de likasinnade. Gruppolarisering torde enligt Sunstein (2000; 2002; 2009) enbart ske när likasinnade diskuterar sinsemellan och motstridiga argument saknas. En tänkbar orsak till varför resultatet ser annorlunda ut i denna avhandling kan vara att analysmaterialet är taget ifrån enskilda diskussionstrådar inom ett större diskussionskontext.

En konsekvens som också kan leda till gruppolarisering på internet är spridning av falsk och felaktig information. I samband med insamlingen av analysmaterialet påträffades flera inlägg och kommentarer bland diskussioner mellan likasinnade som visade sig hänvisa eller bestå av felaktig information. I många fall är diskussionsdeltagarna till en början osäkra på vad de egentligen har för åsikt i sakfrågor. När man påbörjar en diskussion har man ett öppet sinne, vilken också betyder att felaktig information lättare kan påverka dem (Sunstein, 2017). Om en liknande studie görs är det att rekommendera att skapa en variabel som berör ämnet *fake news*. I efterhand kunde det ha varit bättre att analysera en procentandel av kommentarerna från varje inlägg, istället för att analysera ett fast antal kommentarer. Att analysera sex kommentarer från ett inlägg som totalt har tio kommentarer ger ett trovärdigare resultat än att analysera sex kommentarer från ett inlägg som har över 100 kommentarer.

Denna studie ger en trovärdig inblick i hur diskussionsklimatet i Facebookgrupperna på Åland ser ut vid tillfället för studien (2019). Åland är ett intressant samhälle att analysera, landskapet är självstyrt men ändå är det lätt för medborgarna att ta kontakt

med beslutsfattarna. Flera högt uppsatta politiker som Ålands ministrar och till och med lantrådet är aktiva i diskussionerna på sociala medier, något som sällan förekommer i större demokratier.

I oktober 2019 råder det kommunal och lagtingsval på Åland. Det har dock varit svårt för de åländska partierna att rekrytera kandidater, speciellt till det kommunala beslutsfattandet. Ledarskribenten Johan Orre (Nya Åland, 2019) diskuterar en orsak till problemet. Enligt Orre skrämmer tonen på sociala medier bort eventuella kandidater från valet. Så här argumenterar Orre i Nya Åland 10 september 2019:

”Den vanligast förekommande förklaringsmodellen är dock det allt hårdare debattklimatet. Flera av de ledamöter som inte ställer upp för omval till lagtinget har betonat just debattklimatet som utmärkande för den här mandatperioden. Det är förstås svårt att uppskatta och mäta huruvida tonen är tuffare nu än tidigare. Men om uppfattningen bland presumtiva kandidater är att man inte vill riskera att ställa sig i skottlinjen så har vi ett allvarligt demokratiskt problem.”

Att näthat och radikala åsikter växer i större grad verkar höra till det normala i dagens demokrati (Bjurwald, 2013). Att gruppolarisering förekommer på sociala medier är en realitet, men som Sunstein (2017) understryker är detta ett problem och inte en katastrof. Dessa problem för även med sig fördelar: diskussionerna på sociala medier utmanar demokratin, men kan också berika den framom att skada den (Sunstein, 2017, s. 213). Huvudsaken är att man är medveten om att näthat, radikaliserings och gruppolarisering existerar i det vardagliga samtalet på internet.

Litteraturförteckning

- Bjurwald, L. (2013). *Skrivbordskrigarna: Hur extrema krafter utnyttjar internet*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Chambers, S. (2003). Deliberative Democratic Theory. *Annual Reviews Politicas Science*, 6, ss. 307–326.
- Coe, K., Kenski, K., & Rains, S. (2014). Online and Uncivil? Patterns and Determinants of Incivility in Newspaper Website Comments. *Journal of Communication*, 64, ss. 658–679.
- Eilders, C., & Friess, D. (2015). A Systematic Review of Online Deliberation Research. *Policy and Internet*, 7(3), ss. 319–339.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik.
- Fishkin, J., He, B., Luskin, R., & Siu, A. (2010). Deliberative Democracy in an Unlikely Place: Deliberative Polling in China. *British Journal of Political Science*, 40, ss. 435–448.
- Fishkin, J. (1991). *Democracy and deliberation: New directions for democratic reform*. New Heaven: Yale University Press.
- Gibson, R., Lusoli, W., & Ward, S. (2005). Online Participation in the UK: Testing a ‘Contextualised’ Model of Internet Effects. *The British Journal of Politics and International Realitions*, 7, ss. 561–583.
- Gimmler, A. (2001). Deliberative democracy, the public sphere and the internet. *Philosophy & Social Criticism*, 27(4), ss. 21–39.
- Graham, T. S. (2012). Beyond “Political” Communicative Spaces: Talking Politics on the Wife Swap Discussion Forum. *Journal of Information Technology & Politics*, 9(1), ss. 31–45.

- Graham, T. S. (2009). *What's Wife Swap got to do with it? Talking politics in the net-based public sphere*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Grönlund, K., & Strandberg, K. (2012). Online Deliberation and Its Outcome—Evidence from the Virtual Polity Experiment. *Journal of Information Technology & Politics*, 9(2), ss. 167–184.
- Grönlund, K., Herne, K., & Setälä, M. (2015). Does Enclave Deliberation Polarize Opinions? *Politics Behavior*, 37, ss. 995–1020.
- Habermas, J. (1996). *Between Facts and Norms. Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy*. Cambridge: MIT press.
- Hampton, K., Shin, I., & Lu, W. (2016). Social media and political discussion: when online presence silences offline conversation. *Information, Communication & Society*, 20(7), ss. 1090–1107.
- Holsti, O. (1969). *Content analysis of the social sciences and humanities*. London: Addison-Wesley.
- Jensen, J. (2003). Public Spheres on the Internet: Anarchic or Government-Sponsored – A Comparison . *Scandinavian Political Studies*, 26(4), ss. 349–374.
- Kelly, J., Fisher, D., & Smith, M. (2005). Debate, Division, and Diversity: Political Discourse Networks in USENET Newsgroups. *Online Deliberation Conference 2005* (ss. 1–34). Palo Alto, CA: Stanford University.
- Lampe, C., Ellison, N., & Steinfield, C. (2007). The Benefits of Facebook “Friends:” Social Capital and College Students’ Use of Online Social Network Sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), ss. 1143–1168.
- Lee, E.-J. (2007). Deindividuation Effects on Group Polarization in Computer-Mediated Communication: The Role of Group Identification, Public-Self-

Awareness, and Perceived Argument Quality. *Journal of Communication*, 57, ss. 385–403.

Lindell, M. (2015). *Deliberation och åsiktsförändring*. Åbo: Åbo Akademis förlag.

Lindell, M., Strandberg, K., Himmelroos, S., & Grönlund, K. (2018). Samtal om svenskan: Hur diskussionsregler med modereing motverkar gruppolarisering i likasinnade grupper. *Polittiikka*, 60 (1), ss. 6–18.

Mansbridge, J. (1994). Using Power/Fighting Power. *Constellation*, 1(1), ss. 53–73.

Mendelberg, T. (2002). The Deliberative Citizen: Theory and Evidence. *Political Decision Making, Deliberation and Participation*, 6, ss. 151–193.

Min, S.-J. (2007). Online vs. Face-to-Face Deliberation: Effects on Civic Engagement. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), ss. 1369–1387.

Moscovici, S., & Zavalloni, M. (1969). The group as a polarizer of attitudes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 12(2), ss. 125–135.

Mutz, D. (2006). *Hearing the Other Side, Deliberative versus Participatory Democracy*. New York: Cambridge University Press.

Myers, D., & Lamm, H. (1976). The Group Polarization Phenomenon. *Psychological Bulletin*, 83(4), ss. 602–627.

Noelle-Neumann, E. (1993). *The spiral of silence: Public opinion – our social skin*. Chicago: University of Chicago Press.

Orre, J. (den 11 09 2019). Ingen demokrati utan kandidater. *Nya Åland*.

Papacharissi, Z. (2004). Democracy online: civility, politeness, and the democratic potential of online political discussion groups. *New media & society*, 6(2), ss. 259–283.

- Premfors, R., & Roth, K. (2004). *Deliberativ demokrati*. Lund: Studentlitteratur.
- Price, V. (2009). Citizens Deliberating Online: Theory and Some Evidence. i T. Davies, & S. Gangadharan, *Online Deliberation: Design, Research, and Practice* (ss. 37–43). Stanford: CSLI Publications.
- Roos, S. (2018). *Tillitsstudie för Åland 2018*. Mariehamn: Ålands statistik och utredningsbyrå.
- Schmidt, A., Zollo, F., Scala, A., Betsch, C., & Quattrociocchi, W. (2018). Polarization of the vaccination debate of Facebook. *Vaccine*, 36, ss. 3606–3612.
- Sobieraj, S., & Berry, J. (2011). From Incivility to Outrage: Political Discourse in Blogs, Talk Radio, and Cable News. *Political Communication*, 28(1), ss. 19–41.
- Spohr, D. (2017). Fake news and ideological polarization: Filter bubbles and selective exposure on social media. *Business Information Review*, 34(3), ss. 150–160.
- Strandberg, K. (2008). Public Deliberation Goes On-Line? *Journal of the European Institute for Communication and Culture*, 15(1), ss. 71–90.
- Strandberg, K., & Berg, J. (2013). Online Newspapers' Readers' Comments - Democratic Conversation Platforms or Virtual Soapboxes? *Comunicacao e Sociedade*, 23, ss. 132–152.
- Strandberg, K., & Grönlund, K. (2018). Online Deliberation. i A. Bächtiger, J. Dryzek, J. Mansbridge, & W. Mark, *The Oxford Handbook of Deliberative Democracy* (s. 365). Oxford: Oxford University Press.

- Strandberg, K., Grönlund, K., & Himmelroos, S. (2019). Do discussions in like-minded groups necessarily lead to more extreme opinions? *International Political Science Review*, 40(1), ss. 41–57.
- Su, L.-F., Xenos, M., Rose, K., Wirz, C., Scheufele, D., & Brossard, D. (2018). Uncivil and personal? Comparing patterns of incivility in comments on the Facebook pages of news outlets. *New media & society*, 20(10), ss. 3678–3699.
- Suhay, E., Bello-Pardo, E., & Maurer, B. (2018). The Polarizing Effects of Online Partisan Criticism: Evidence from Two Experiments. *The International Journal of Press/Politics*, 23(1), ss. 95–115.
- Sunstein, C. R. (2017). *#republic: Divided Democracy in the Age of Social Media*. New Jersey: Princeton University Press.
- Sunstein, C. R. (2000). Deliberative Trouble? Why Groups Go to Extreme. *Jale Law Journal*, 110, ss. 71–119.
- Sunstein, C. R. (2009). *Going to Extremes; How Like Minds Unite and Divide*. New York: Oxford University Press.
- Sunstein, C. R. (2007). *Republic.com 2.0*. New Jersey: Princeton University Press.
- Sunstein, C. R. (2002). The Law of Group Polarization. *The Journal of Political Philosophy*, 10(2), ss. 175–195.
- Taber, C., & Lodge, M. (2006). Motivated skepticism in evalutaion of political beliefs. *American Journal of Political Science*, 50(3), ss. 755–769.
- Thompson, D. (2008). Deliberative democratic theory and empirical political science. *Annual Review of Political Science*, 11, ss. 497–520.

- Tolkin, A. (2013). Anonymity, Polarization, and the Online Sphere. *The Journal of the Merle Kling Undergraduate Honors Fellowship*, ss. 1–23.
- Van Swol, L. (2009). Extreme members and group polarization. *Social influence*, 4(3), ss. 185–199.
- Wang, Q., Yang, X., & Xi, W. (2018). Effects of group arguments on rumor belief and transmission in online communities: An information cascade and group polarization perspective. *Information & Management*, 55, ss. 441–449.
- Wojcieszak, M., & Mutz, D. (2009). Online Groups and Political Discourse: Do Online Discussion Spaces Facilitate Exposure to Political Disagreement? *Journal of Communication*, 59, ss. 40–56.
- Woolley, J., & Limperos, A. (2010). The 2008 Presidential Election, 2.0: A Content Analysis of User-Generated Political Facebook Groups. *Mass Communication and Society*, 13, ss. 631–652.
- Yang, M., & Pfister, D. (2018). Five theses on technoliberalism and the networked public sphere. *Communication and the Public*, 3(3), ss. 247–262.
- Yardi, S., & Boyd, D. (2010). Dynamic Debates: An Analysis of Group Polarization Over Time on Twitter. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 30(5), ss. 316–327.

Internetreferenser

Facebook. (den 8 Februari 2019). *Facebook newsroom*. Hämtat från

<https://newsroom.fb.com/company-info/>

Facebook. (den 19 Februari 2019). *Facebook hjälpcenter*. Hämtat från

https://www.facebook.com/help/1629740080681586?helpref=hc_global_nav

Facebookgrupp a. (den 10 Mars 2019). *Säg vad du vill, Åland*. Hämtat från

<https://www.facebook.com/groups/250211825646276/about/>

Facebookgrupp b. (den 10 Mars 2019). *Åländska frågor, funderingar och tips*.

Hämtat från <https://www.facebook.com/groups/249361828500592/about/>

Skeppstedt, J. (den 04 02 2019). *Nationalencyklopedin, API*. Hämtat från

Nationalencyklopedin: [http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/api-\(data\)](http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/api-(data))

Svenska Akademiens ordlista. (den 13 maj 2015). *svenska.se*. Hämtat från

<https://svenska.se/saol/?id=1078715&pz=7> den 13 Maj 2019

Ålands statistik- och utredningsbyrå. (den 20 Februari 2019). *Åsub*. Hämtat från

Vanliga frågor om Åland: <https://www.asub.ax/sv/vanliga-fragor-om-aland>

Bilaga 1 – Kodbok

V1 Identitet

Skribentens namn

V2 Skribenten har:

01 Publicerat inlägget

02 Kommenterat ett inlägg

03 Kommenterat på en kommentar

V3 Datum och tid

Tolvsiffrigt nummer som beskriver när inlägget är skapat, eller när personer kommenterar. Datum och klockslag (åååå-dd-mm-tt-mm).

V4 Likasinnades eller olikasinnades diskussioner

01 Likasinnade

02 Olikasinnade

V5 Facebookgrupper

01 Säg vad du vill, Åland

02 Åland ekonomi

V6 Antal kommentarer

Siffra som representerar hur många kommentarer inlägget har, inkluderar kommentarers kommentarer.

V7 Ton på inlägget eller kommentaren

01 Hatfull

02 Negativ

03 Neutral

04 Faktabaserad eller hänvisning till referens

05 Respektfull

V8 Inläggets eller kommentarens hövlighet

- 01 Hövligt
- 02 Fräckhet
- 03 Extremt ohövligt

V9 Typ av ohövlighet (kodas inte om V8 = 01)

- 01 Ärekränkning
- 02 Förtal
- 03 Vulgaritet
- 04 Sarkasm

V10 Argumentation

- 01 Enbart åsikt och saknar argument
- 02 Dåligt och ologiskt argument
- 03 Bra argument eller försök till bra argument

11 I enighet med inläggets åsikt

- 01 Ja
- 02 Nej

12 Gilla

Siffror som beskriver hur många som reagerat med ”gilla” symbol på inlägget / kommentaren

13 Älska

Siffror som beskriver hur många som reagerat med ”älska” symbol på inlägget / kommentaren

14 Skratt

Siffror som beskriver hur många som reagerat med ”skratt” symbol på inlägget / kommentaren

15 Förvånad

Siffror som beskriver hur många som reagerat med ”förvånad” symbol på inlägget / kommentaren

16 Ledsen

Siffror som beskriver hur många som reagerat med ”ledsen” symbol på inlägget / kommentaren

17 Arg

Siffror som beskriver hur många som reagerat med ”arg” symbol på inlägget / kommentaren